

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Vývoj regionálních disparit v oblasti bydlení

Bc. Jitka Šmídová

**Diplomová práce
2016**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka Šmídová**
Osobní číslo: **E13959**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Vývoj regionálních disparit v oblasti bydlení**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je posoudit vývoj parametrů bydlení v České republice s využitím statistických dat, porovnat jejich regionální variabilitu, resp. disparity bydlení a pokusit se určit hlavní příčiny sjížděných disparit.

Osnova:

- Teoretické vymezení životní úrovně obecně.
- Indikátory úrovně bydlení a jejich vývoj.
- Regionální analýza indikátorů bydlení v ČR.
- Hodnocení regionálních disparit ČR v oblasti bydlení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

HEŘMANOVÁ, E., *Koncepty, teorie a měření kvality života*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, 239 s. 54. sv. ISBN 978-807-4191-000.

KUDA, F., LUX, M., *Bydlení v regionech: (důsledky regionálních rozdílů v dostupnosti bydlení)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 152 s. ISBN 978-80-7431-026-3.

MALPASS, P., *Housing associations and housing policy: a historical perspective*. 1. publ. Basingstoke: Macmillan, 2000, 239 s. 54. sv. ISBN 03-336-5558-3.

MAZOUCH, P., FISCHER, J., *Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 116 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-380-6.

ŠILHÁNKOVÁ, V., *Koncepce bytové politiky pro středně velká a malá města*. Hradec Králové: [Civitas per populi], 2006, 200 s. ISBN 80-903813-0-8.

Vedoucí diplomové práce:


doc. Ing. Ivana KRAFTOVÁ, CSc.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zaslání diplomové práce: 29. září 2015

Termín odevzdání diplomové práce: 29. dubna 2016


doc. Ing. Renata MYŠKOVÁ, Ph.D.
děkanka

L.S.


doc. Ing. Ivana KRAFTOVÁ, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 4. 2016

Bc. Jitka Šmídová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. za její ochotu, trpělivost, odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině, která mi byla po celou dobu mého studia velkou oporou.

ANOTACE

Tato diplomová práce je zaměřena na vývoj regionálních disparit v oblasti bydlení v České republice. Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první části jsou definovány pojmy životní úroveň, kvality života a bydlení. Druhá část práce je zaměřena na regiony a jejich klasifikaci. Třetí část práce je věnována historickému vývoji bydlení a koncepcím bytové politiky České republiky. Poslední část práce se zabývá dostupností bydlení. Jsou zde také stanoveny indikátory životní úrovně se zaměřením na bydlení v podmínkách České republiky, na kterých je provedena analýza regionálních disparit.

KLÍČOVÁ SLOVA

Životní úroveň, kvalita života, bydlení, kraje České republiky, technická vybavenost

TITLE

Development of regional disparities in housing

ANNOTATION

This diploma thesis is focused on development of disparity in housing sector in Czech Republic. Diploma thesis is divided in four chapters. There are definitions of standard of living, quality of life and housing in first chapter. Second part of thesis is focused on regions and their classifications. Third chapter is dedicated to historical development of living and concept of housing policy in Czech Republic. The last part is following up availability of housing. There is also set up indicators of standard of living focused on housing in Czech Republic and performed regional disparity's analyse on this indicators.

KEYWORDS

Standard of living, quality of life, housing, regions of Czech Republic, technical equipment

OBSAH

ÚVOD	10
1 KVALITA ŽIVOTA A ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ.....	12
1.1 KVALITA ŽIVOTA A PŘÍSTUPY K JEJÍM HODNOCENÍM	12
1.1.1 <i>Objektivní a subjektivní přístup k hodnocení kvality života.....</i>	<i>13</i>
1.2 ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ A JEJÍ INDIKÁTORY	14
2 REGIONY A JEJICH KLASIFIKACE.....	17
2.1 KLASIFIKACE REGIONŮ	17
<i>Regiony NUTS.....</i>	<i>20</i>
3 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ BYDLENÍ.....	21
3.1 CHARAKTERISTIKA BYDLENÍ JAKO SPOTŘEBNÍHO STATKU.....	22
3.2 VÝVOJ BYDLENÍ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	23
3.3 BYTOVÁ POLITIKA – JEJÍ KONCEPCE A NÁSTROJE V ČR.....	25
4 ANALÝZA REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ V OBLASTI BYDLENÍ.....	30
4.1 METODIKA ANALÝZY	30
4.2 DOSTUPNOST BYDLENÍ.....	31
4.2.1 <i>Finanční dostupnost bydlení.....</i>	<i>32</i>
4.2.2 <i>Struktura bytového fondu podle vlastnictví.....</i>	<i>33</i>
4.3 DOMOVNÍ FOND	37
4.4 INDIKÁTORY ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ SE ZAMĚŘENÍM NA BYDLENÍ V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY	40
4.4.1 <i>Průměrná celková plocha bytu</i>	<i>40</i>
4.4.2 <i>Průměrná obytná plocha bytu na osobu</i>	<i>41</i>
4.4.3 <i>Koupelna v bytě</i>	<i>42</i>
4.4.4 <i>Likvidace splaškových vod.....</i>	<i>43</i>
4.4.5 <i>Vodovod v bytě</i>	<i>45</i>
4.4.6 <i>Způsob vytápění.....</i>	<i>45</i>
4.5 REGIONÁLNÍ ANALÝZA DISPARIT V OBLASTI BYDLENÍ.....	48
ZÁVĚR.....	55
POUŽITÁ LITERATURA	57
SEZNAM PŘÍLOH	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Subjektivní model kvality života.....	13
Tabulka 2: Sociální ukazatele životní úrovně podle OSN.....	16
Tabulka 3: Členění NUTS podle počtu obyvatel.....	20
Tabulka 4: Členění NUTS a LAU v ČR.....	20
Tabulka 5: Klasifikace individuální spotřeby CZ-COICOP	32
Tabulka 6: Vývoj počtu obydlených bytů v letech 1970 - 2011	35
Tabulka 7: Vývoj počtu neobydlených bytů v letech 1970 - 2011.....	36
Tabulka 8: Vývoj domovního fondu v letech 1991 - 2011.....	37
Tabulka 9: Obydlené byty podle období výstavby nebo rekonstrukce v období 1919 – 2011 podle SLDB 2011	39
Tabulka 10: Velikostní vybavenost krajů v letech 2001 a 2011.....	49
Tabulka 11: Vybraná technická vybavenost krajů v letech 2001 a 2001	50
Tabulka 12: Standardizované hodnoty pro velikostní vybavenost krajů v letech 2001 a 2011.....	51
Tabulka 13: Standardizované hodnoty pro technickou vybavenost krajů v letech 2001 a 2011	52
Tabulka 14: Korelační analýza – míra závislosti technické vybavenosti bytů na velikostních kategoriích obcí nad 5 000 obyvatel v kraji bez Hlavního města Prahy	53
Tabulka 15: Korelační analýza – míra závislosti technické vybavenosti bytů na velikostních kategoriích obcí nad 5 000 obyvatel v kraji s Hlavním městem Prahou	54

SEZNAM ILUSTRACÍ

Graf 1: Dokončené byty v České republice v období 1991 – 2013.....	24
Graf 2: Spotřební vydání obyvatel na bydlení v období 1990 – 2014.....	33
Graf 3: Struktura bytového fondu podle vlastnictví – srovnání let 2001 - 2011	34
Graf 4: Vývoj počtu obydlených bytů v období 1970 - 2011.....	35
Graf 5: Vývoj počtu neobydlených bytů v období 1970 – 2011	37
Graf 6: Vývoj bytového fondu v letech 1970 – 2011	39
Graf 7: Celková plocha bytů v krajích ČR za sčítání 1991 až 2011 (v %)......	41
Graf 8: Průměrná obytná plocha v krajích ČR za sčítání 1991 až 2011 (v m ²)......	41
Graf 9: Vývoj počtu bytů vybavených koupelnou v bytech v krajích ČR za sčítání 1991, 2001 a 2011	42
Graf 10: Připojení na kanalizační síť a žumpy podle velikostních kategorií obcí za rok 2011 (v %)	44
Graf 11: Připojení na kanalizační síť v krajích ČR v letech 2001 a 2011 (v %)......	44
Graf 12: Zavedení vodovodu v bytech podle krajů ČR mezi sčítání 1991 a 2011 (v %)	45
Graf 13: Vývoj obydlených bytů podle způsobu vytápění mezi SLDB 1991 a SLDB 2011 ..	46
Graf 14: Obydlené byty podle způsobu vytápění a používané energie k vytápění podle velikostních skupin obcí podle SLDB 2011	47
Graf 15: Vývoj obydlených bytů podle používané energie k vytápění bytu mezi SLDB 2001 a SLDB 2011	48

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
Sb.	Sbírka zákonů
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
LAU	místní správní jednotka
NUTS	normalizovaná klasifikace územních celků
tj.	to je, to jsou
str.	strana
CZ-COICOP	klasifikace individuální spotřeby
Kč	korun českých

ÚVOD

Člověk řešil své bydlení již od počátku vytváření civilizace, kdy si zajišťoval obydlí v různých jeskyních, které si vylepšoval a přizpůsoboval ke svému životu. Postupem času začal stavět primitivní obydlí, k jehož výrobě používal přírodních materiálů, jako je dřevo či kámen. Jeho obydlí se stávala odolnější a člověk je neustále zdokonaloval. Tento proces zdokonalování trvá do dnes. Lidé si neustále zdokonalují své domovy a dnešní moderní obydlí obsahují mimo jiné např. bezdrátové připojení k internetu, automatické řízení prostředí teploty a vzduchu, solární články pro výrobu elektřiny a minimální tepelné ztráty.

Bydlení tedy patří k nejdůležitějším aspektům lidského života. Ve svých obydlích lidé prožívají většinu svého života a bydlení tedy patří k jejich základním a existenčním potřebám. Tématu bydlení se věnuje mnoho autorů jak v České republice, tak v celém světě. Každý z nich pohlíží na téma bydlení z jiného pohledu. Oblast bydlení není řešena jen na úrovni jedinců, ale také na obecní, krajské a státní úrovni.

Záměrem práce je posoudit vývoj parametrů bydlení v České republice s využitím statistických dat, porovnat jejich regionální variabilitu, resp. disparity bydlení a pokusit se určit hlavní příčiny zjištěných disparit.

V diplomové práci budou ověřeny následující hypotézy:

Hypotéza A: Mezi lety 2001 a 2011 došlo ve všech krajích České republiky ke zlepšení vybraných parametrů bytů jak velikostních, tak technické vybavenosti.

Hypotéza B: V mezikrajském srovnání zůstala pozice krajů ČR v hodnocených parametrech bytů mezi roky 2001 a 2011 nezměněna.

Hypotéza C: Čím vyšší počet obcí ve velikostních kategoriích nad 5 000 obyvatel kraj vykazuje, tím lepších průměrných hodnot parametrů technické vybavenosti bytů dosahuje.

Životní úroveň je pro každého jednotlivce odlišná a tak existuje několik formulací, jak se může životní úroveň definovat. Pro stanovení indikátorů úrovně bydlení musí být nejprve vymezena oblast bydlení a proveden její vývoj. Aby mohlo dojít k hodnocení regionálních disparit v oblasti bydlení, bude tomu předcházet regionální analýza jednotlivých indikátorů v oblasti bydlení.

V práci jsou použita data z Českého statistického úřadu (dále „ČSÚ“) a data ze Sčítání lidu, domů a bytů (dále „SLDB“) v letech 1991, 2001 a 2011. Jsou použity metody analýzy, zejména korelační, komparace a syntéza, dále vybrané matematicko-statistické metody, ale rovněž grafické vyjádření.

1 KVALITA ŽIVOTA A ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Toto spojení dvou slov dává dohromady termín, který lze velmi těžko přesně definovat. Začátek této kapitoly bude věnován literární rešerši a analýze vybraných definic pojmu životní úroveň, jak ho chápou někteří autoři.

1.1 Kvalita života a přístupy k jejím hodnocením

Pojem kvalita života patří mezi nejrůzněji a nejobtížněji definovatelné termíny a často se zaměňuje s životní úrovní. Proto následující podkapitola je věnována kvalitě života.

Při rozdělení pojmu „kvalita života“ na jednotlivá slova, tedy slova „život“ a „kvalita“, nevznikne jednoznačná definice pojmu.

Jedna z mnoha definic „kvality“ říká, že jde o „*zpravidla kladné vlastnosti výrobku nebo služby. Kvalitní výrobek nebo služba je tak v souladu s požadavky zákazníků nebo standardů*“. Další možná definice pojmu kvalita je „*souhrn užitečných vlastností výrobku nebo služby, souhrn typických, zpravidla kladných vlastností*“. [30]

Autoři Duffková, Urban, Dubský uvádí definici kvality života jako „*kvalitu existence (bytí), kvalitativní parametry lidského života (životního způsobu, životního stylu, podmínek života)*“. Dále zde píšou o kvalitě života, že to je „*komplexní, integrální charakteristika postavení člověka ve společnosti s aspekty sociálně-ekonomickými, politickými, kulturními a ekologickými*“. [15, str. 100]

Podle internetové stránky Investopedia je kvalita života ve volném předkladu z angličtiny definována jako „*vysoce subjektivní míra štěstí, která je důležitou složkou mnoha finančních rozhodnutí. Faktory, které hrají roli v kvalitě života, se liší podle osobních preferencí, ale často zahrnují finanční zabezpečení, spokojenost v práci, rodinný život, zdraví a bezpečnost. Finanční rozhodnutí obvykle zahrnují kompromis, kde kvalita života klesá při šetření finančních prostředků nebo naopak vzrůstá při větší spotřebě peněz*“. [20]

Výše uvedené definice mají společné subjektivní posuzování života se zaměřením na ekonomické faktory. Definice autorů Duffkové, Urbana, Dubského (2008) vhodným způsobem kombinují sociálně-ekonomické faktory spolu s politickými, kulturními a ekologickými, které mají vliv na kvalitu života. K účelům této práce může být k těmto faktorům přiřazen ještě environmentální pohled.

1.1.1 Objektivní a subjektivní přístup k hodnocení kvality života

Ke konceptu kvality života lze přistupovat ze dvou hledisek, subjektivního a objektivního.

„Objektivní přístup k měření kvality života je zaměřen na materiální zabezpečení, sociální podmínky života, sociální status a fyzické zdraví. Lze ji tedy vymezit jako souhrn ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek, které ovlivňují život člověka.“

„Subjektivní přístup měření kvality života se týká jedincova vnímání svého postavení ve společnosti v kontextu jeho kultury a hodnotového systému. Výsledná spokojenost je závislá na jeho osobních cílech, očekáváních a zájmech.“ [44, str. 59]

Jedním z neznámějších modelů pro měření subjektivní kvality života je model, vytvořený Centrem pro podporu zdraví při Univerzitě Toronto. Model je strukturován do tří základních oblastí (být, někam patřit, realizovat se). [17] Tabulka 1 uvádí model subjektivního přístupu k hodnocení kvality života.

Tabulka 1: Subjektivní model kvality života

1. BÝT (BEING) - osobní charakteristiky člověka	
Fyzické bytí	Zdraví, hygiena, výživa, pohyb, odívání
Psychologické bytí	Psychologické zdraví, vnímání, cítění, sebeúcta
Spirituální bytí	Osobní hodnoty, přesvědčení, víra
2. PATŘIT NĚKAM (BELONGING) - spojení s konkrétním prostředím	
Fyzické napojení	Domov, škola, pracoviště, sousedství, komunita
Sociální napojení	Rodina, přátelé, spolupracovníci, sousedé
Komunitní napojení	Pracovní příležitosti, odpovídající finanční příjmy, zdravotní a sociální služby
3. REALIZOVAT SE (BECOMING) - dosahování osobních cílů; naděje a aspirace	
Praktická realizace	Domácí aktivity, placená práce, školní a zájmové aktivity, péče o zdraví, sociální začleňování
Volnočasové realizace	Relaxační aktivity podporující redukci stresu
Růstová realizace	Aktivity podporující zachování a rozvoj znalosti a dovednosti, adaptace na změny

Zdroj: [17]

V modelu jsou zobrazeny tři oblasti a v rámci nich ještě další tři podoblasti. Konkrétnímu jedinci je jeho skutečná kvalita života dána subjektivně vymezenými oblastmi a tím jak se mu reálně daří tyto oblasti naplňovat. Podle tohoto modelu je nejdůležitější *subjektivní pocit osobní pohody či nepohody*. [17]

Světová zdravotnická organizace (WHO) svým dotazníkem WHOQOL – BREF subjektivní kvality života (QOL) rozčlenila jednotlivé oblasti *do čtyř základních oblastí, které vystihují dimenze lidského života bez ohledu na pohlaví, věk, postižení nebo etnikum* [44]:

- *fyzické zdraví a úroveň samostatnosti,*
- *psychické zdraví a duchovní stránka,*
- *sociální vztahy,*
- *prostředí.*

Tyto oblasti nepochybně ovlivňují každý lidský život a tím jeho kvalitu. Hodnocení kvality života se bude měnit podle účelu, pro který je tvořeno.

1.2 Životní úroveň a její indikátory

Životní úroveň definují autoři Duffková, Dubský, Urban jako *„stupeň uspokojování životních potřeb obyvatelstva a souhrn podmínek, za nichž jsou tyto potřeby uspokojovány.“* Mezi tyto podmínky patří hmotné (zejména životní prostředí), sociální podmínky (mzdová a sociální politika) a pracovní podmínky (délka pracovní doby, rozsah volného času). [15, str. 79 – 80]

Dalším pojetím životní úrovně se zabývá Tuček a kolektiv, který životní úroveň definuje jako *„míru uspokojování materiálních i nemateriálních potřeb a tužeb jednotlivce či skupiny zbožím a službami, jako relaci mezi skutečností a mezi tím, co je pocíťováno jako žádoucí. Lze zde zohlednit nejen to, co jednatel či domácnost koupí nebo vyprodukuje, ale i všechno ostatní, co zvyšuje jeho blahobyť.“* [45, str. 113]

Životní úroveň může být měřena objektivním přístupem tedy, v penězích v podobě ceny spotřebovaného zboží, služeb, majetku nebo volného času. Toho způsobu lze použít ke srovnávání životní úrovně v různých zemích nebo regionech. Dalším způsobem měření životní úrovně jsou průzkumy veřejného mínění, tedy subjektivním přístupem. Tyto průzkumy mají za úkol zjistit, jak lidé sami hodnotí svoji životní úroveň. Vhodným způsobem měření je tyto dva způsoby kombinovat. [48]

Širší pojetí životní úrovně definuje internetová encyklopedie CoJeCo, která životní úroveň vymezuje jako *„historicky podmíněný stupeň uspokojování životních, tj. hmotných a duchovních potřeb obyvatelstva, zároveň souhrn životních, existenčních, pracovních a jiných podmínek, za nichž jsou tyto potřeby uspokojovány. Odráží se v ní stupeň blahobytu obyvatelstva, respektive určité země. Vyjadřuje se soustavou kvantitativních a kvalitativních*

ukazatelů. Životní úroveň je v základě sociálně ekonomickou kategorií, nelze ji však redukovat na čistě ekonomické faktory, nelze ji přiměřeně vyjádřit například vztahem mezi výší příjmu a tzv. spotřebním košem. Do životní úrovně se zahrnuje úroveň výživy, odívání, bydlení, vzdělání a kultury, zdravotní a sociální péče, ale též podmínky vzdělání, pracovní i mimopracovní podmínky, jako stupeň zaměstnanosti, délka pracovní doby i dovolených, volný čas, bezpečnost a hygiena práce, kultura práce apod.“ [53]

Následující definice, která je volně přeložena z angličtiny, pochází z internetové stránky Investopedie, což je mezinárodní vzdělávací instituce v oblasti financí. Tato definice do životní úrovně zahrnuje mnoho faktorů, které ovlivňují každého jedince individuálně k danému životnímu prostředí. „Životní úroveň je definována jako míra bohatství, pohodlí, materiálních statků a potřeb, které jsou k dispozici určité socioekonomické třídě v dané zeměpisné oblasti. Životní úroveň zahrnuje faktory, jako jsou příjmy, kvalita a dostupnost pracovních míst, třída disparity, míra chudoby, kvalita a dostupnost bydlení, počet odpracovaných hodin na nákup nezbytných potřeb, hrubého domácího produktu, míry inflace, počtu dnů dovolené za rok, cenově dostupná (nebo zdarma) zdravotní péče, kvalita a dostupnost vzdělání, očekávané délky života, míra nemocnosti, náklady na zboží a služby, infrastruktura, národní hospodářský růst, hospodářská a politická stabilita, politická a náboženská svoboda, kvalita životního prostředí, klimatu a bezpečnosti“. [21]

Výše uvedené definice společně zdůrazňují životní podmínky obyvatelstva, které ovlivňují jejich životní úroveň a blahobyt. Lze shrnout, že se struktura životní úrovně skládá z uspokojování hmotných statků, úrovně bydlení a úrovně životního prostředí.

Struktura životní úrovně

Pokud životní úroveň nemá přesně stanovenou definici, následně může být zobrazení její struktury velmi těžké. Podle autorů Duffkové, Dubského, Urbana má životní úroveň následující strukturu v těchto podskupinách:

- *spotřeba hmotných statků obyvatelstvem* (spotřeba potravin a předmětů krátkodobé a dlouhodobé spotřeby)
- *spotřeba obyvatelstvem placených služeb* (úroveň osobní dopravy, rozsah a struktura obchodní sítě)
- *úroveň bydlení* (obytná plocha na obyvatelstva, struktura a stáří bytového fondu)
- *zaměstnanost a pracovní podmínky*

- *úroveň školství, úroveň zdravotní péče, komplex sociálního zabezpečení, rozsah volného času a podmínky jeho využití, úroveň životního prostředí.* [15, str. 81]

Tabulka 2: Sociální ukazatele životní úrovně podle OSN

Populace	velikost populace
	složení obyvatelstva
	populační růst a distribuce
Zdraví	očekávaná délka života
	úmrtnost matek a kojenecká úmrtnost
	plodnost
	antikoncepční prevalence
Bydlení	HIV/AIDS
	lidé na pokoji
	lidská sídla
Školství	zásobování vodou a sanitace
	gramotnost
	základní vzdělávání
	středoškolské vzdělávání
	vysokoškolské vzdělávání
Práce	školní délka života
	příjmy a ekonomická aktivita
	zaměstnanost na částečný úvazek
	rozdělení pracovní síly podle postavení v zaměstnání
	nezaměstnanost dospělých

Zdroj: [46]

Životní úroveň se skládá z několika faktorů, které Organizace spojených národů (OSN) svými sociálními ukazateli rozděluje do pěti hlavních skupin. V tabulce 2 jsou dále uvedeny podskupiny sociálních faktorů. Každý indikátor OSN je zobrazován pro několik zemí a dává možnost porovnání.

2 REGIONY A JEJICH KLASIFIKACE

Následující kapitola se zabývá vymezením pojmu region. Tento pojem je používán v nejrůznějších odborných pracích a obsahových souvislostech. Regiony neexistují samy o sobě. Jsou výsledkem procesu abstrakce, zobecnění nebo konstrukce, to znamená specifického postupu jejich vymezování, který nazýváme regionalizace.

Při regionalizaci lze postupovat „shora“, nebo „zdola“. Regionalizace „zdola“ vychází od základních jednotek, např. ekosystémů. Dvě a více jednotek se silnějšími vazbami mezi sebou než k okolním jednotkám pak vytvářejí region. Regionalizace „zdola“ umožňuje snížit subjektivnost při vymezování regionů. Při regionalizaci „shora“ je snaha vymezit typická území regionů. Ty lze také chápat jako komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry. [51]

Definice regionu podle [27, str. 6] je následující „*V nejobecnějším pojetí považujeme za region jakýkoliv územní celek, který je podle jednoho či více znaků (kritérií) vyčlenitelný z širšího území, jenž je pomocí těchto znaků vymezován pro konkrétní účel (ekonomické zájmy, vytváření informačních systémů, administrace), či jemuž v uspořádání území přísluší konkrétní funkce. V tomto smyslu se region uplatní i jako alternativa k termínům lokalita, okrsek a dalším, označujícím v zásadě již dále nedělené územní jednotky.*“

Region je územní celek, který je pomocí jednoho či několika kritérií vyčlenitelný z širšího území. Pomocí těchto znaků je vymezován pro konkrétní účel, nebo mu v uspořádání území přísluší konkrétní funkce. [31]

Jednu z nejvšeobecnějších definic uvádí Čadil, který vysvětluje, že žádná definice není považována za obecně platnou. Za správnou definici považuje takovou, která se odvíjí od účelu, pro který je používána. Definice by podle Čadila měly mít společný znak a to jednotnou geografickou oblast, aby se mohlo pohlížet na tuto oblast jako na celek. [3]

Podle zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje (dále jen „zákon o podpoře regionálního rozvoje“) se regionem rozumí územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona. [52]

2.1 Klasifikace regionů

Regiony lze klasifikovat podle účelu, z geografického hlediska, podle ekonomické výkonnosti a vývoje, podle statistického členění.

Podle účelu lze regiony dělit na administrativní a účelové [22]

Administrativní regiony zde jsou pro potřeby organizace a výkonu veřejné správy (státní správy a samosprávy). Jsou tvořeny uměle, a proto je důležitá jejich srovnatelná velikost a existence vztahů podřízenosti a nadřízenosti.

Účelové regiony jsou tvořeny k řešení ekonomické zaostalosti území, problémů s kvalitou a ochranou životního prostředí. Příkladem účelových regionů mohou být přírodní rezervace a CHKO, speciální hospodářské zóny jako jsou bezcelní zóny. [22]

Podle stejnorodosti lze regiony členit na homogenní a heterogenní regiony.

Homogenní region je vymezen na základě několika znaků, které se vztahují na všechna kritéria. [51] Tyto regiony charakterizuje ještě převažující způsob ekonomického využití území, např. regiony těžební, zemědělské, rekreační. [22]

Heterogenní regiony jsou charakteristické vzájemným propojením základních územních, různě velkých jednotek, které se od sebe liší úrovní občanské a technické vybavenosti. Tyto regiony jsou na sobě vzájemně závislé. [22]

Regiony lze dále členit podle geografického hlediska do čtyř skupin kde hlavním ukazatelem je jejich rozloha.

„Z geografického hlediska je region vymezen jako část území charakterizovaná souborem přírodních a socioekonomických prvků a vazeb, jejichž specifickým charakterem, lokalizací, uspořádáním a rozsahem integrace se utváří prostorová struktura s vnitřními vazbami, jimiž se toto území odlišuje od okolních prostorových jednotek“. [22, str. 14]

Podle [22] je při srovnávání regionální rozdílnosti a regionálního rozvoje vždy nutné uvést, jaká geografická úroveň je srovnávána – mikroregionální, mezoregionální nebo makroregionální.

Na lokální úrovni představují spolupráci obcí tzv. mikroregiony. Podle české právní úpravy pojem mikroregion není definován. V běžné praxi se pojem mikroregion používá pro vzájemné spolupracování obcí (zákon č. 128/ 2000 Sb., o obcích; §46) za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů (zákon č. 128/ 2000 Sb., o obcích; §49 odst. 2) Toto vymezení je definováno jako „dobrovolný svazek obcí“. Spolupráce obcí patří mezi důležité faktory jejich ekonomického, kulturního a sociálního rozvoje území. [39]

Mezoregiony charakterizují širší funkční vztahy např. dojíždění do práce a škol, dojížděka za méně běžnými službami. Mezoregion má také svoji důležitost pro dodavatelsko-odběratelské vztahy.

Makroregiony jsou obecně regiony velkého rozsahu. Pokud se jedná o malý stát, jako je Česká republika, tak jde o celý stát. Při zkoumání větších států dochází ke členění i na vnitřní makroregiony.

Pro vyjádření podřízenosti se používá také název „subregion“. V rámci výše uvedených názvů regionů se mohou používat různé stupně, např. mikroregion 1. stupně nebo 2. stupně. Označení tímto způsobem je obecné, a proto se v určitých případech používá různě. [51]

Dle ekonomické výkonnosti regionů je lze rozdělit v každé zemi na růstové (rozvíjející se), stagnující a problémové.

Prosperující regiony, kde je vyšší životní úroveň považujeme za **růstové regiony**. Dochází zde k budování nových výrobních odvětví nebo služeb, převážně díky přirozenému přírůstku a migraci obyvatel. **Stagnující regiony** jsou takové regiony, kde nedochází k žádnému výraznějšímu ekonomickému růstu. **Problémové regiony** mají nízkou ekonomickou výkonnost. Tyto regiony čelí vážným problémům jako např. vysoká nezaměstnanost, tím může docházet k prohlubování rozdílů mezi nimi. [22]

V souvislosti s podporou vyváženého rozvoje státu a vyrovnáváním rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých územních celků jsou v České republice podle zákona o podpoře regionálního rozvoje vymezeny následující typy regionů:

- strukturálně postižené – soustřeďují se zde negativní projevy strukturálních změn, dochází zde k útlumu odvětví a výrobních podniků a k růstu nezaměstnanosti,
- hospodářsky slabé – na základě hospodářského a sociálního rozvoje vykazují podstatně nižší úroveň rozvoje, než je průměrná úroveň v České republice,
- venkovské – jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství,
- ostatní – jejich podporování státem je žádoucí z jiných důvodů např. pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené živelními pohromami. [52]

Regionální politika Evropské Unie člení regiony na NUTS.

Regiony NUTS

Evropská unie používá pro účely regionální politiky systém regionálního členění NUTS (z francouzského označení „Nomenclature des unites territoriales statistiques“). Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech byla proto v roce 1988 zavedena jednotná nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS). Na jejím základě jsou dle počtu obyvatel definovány (viz tabulka 3) tři hlavní úrovně regionálního členění území: NUTS I, NUTS II, NUTS III. [16]

Tabulka 3: Členění NUTS podle počtu obyvatel

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: [16]

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, které však již nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU (viz tabulka 4). Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU).

Tabulka 4: Členění NUTS a LAU v ČR

Úroveň	Název	Jednotek
NUTS I	stát	1
NUTS II	regiony soudržnosti	8
NUTS III	kraje	14
LAU I	okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II Obce		6 252*

*stav k 1.1.2015

Zdroj:[16], [5]

3 CHARAKTERISTIKA A VÝVOJ BYDLENÍ

Bydlení je nedílnou součástí lidských životů. Lidé ve svých obydlích prožívají většinu svého života a nesporně patří k jejich základním a existenčním potřebám. Bydlení je spojováno s osobní svobodou, seberealizací, životní jistotou a bezpečím. Je důležitým faktorem životní úrovně, včetně bytové politiky, která je důležitá pro rozvoj a kvalitu na trhu bydlení.

Termíny bydlení a byty jsou užívány jako všeobecné označení pro všechny typy obytných jednotek. Mohou být využity také k popisu určitého typu nemovitosti. Většina oficiálních publikací používá termín „bydlení“ k popisu bydlení všeobecně či bytového fondu v určité oblasti a termín „byt“ k popisu jednotlivé bytové jednotky. [34]

Potřeba bydlení patří k existenčním lidským potřebám a uspokojování této potřeby je rozvinutý celoživotní proces. *„Právo na bydlení je formulováno v řadě mezinárodních dokumentů a v některých zemích je i zahrnuto přímo do ústavy“*. [34, str. 11] V Listině základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky se ve článku 12 píše, že *„obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí“*. [28]

„Bydlení je sociální proces. Ve sféře bydlení se člověk rodí, formuje a rozvíjí jako sociální a kulturní bytost. Se svou povahou je bydlení spojeno především se sociálním rozvojem oblastí“. [1, str. 4]

V souvislosti s celoživotním procesem získávání a budování vlastního bydlení můžeme rozlišit tři základní funkce bydlení a to biosociální, socioekonomickou a sociokulturní [43]:

1. Biosociální funkce bydlení poskytuje:

- ochranu člověka před nepříznivými vlivy přírody i nežádoucími vlivy civilizace,
- zajišťování výživy (prostor pro skladování, přípravu a spotřebu jídla),
- prostor pro rodinný život a výchovu dětí v rodině,
- prostor pro pasivní i aktivní odpočinek,
- prostor pro osobní hygienu, péči o čistotu a zdraví.

2. Socioekonomická funkce bydlení umožňuje:

- navazovat sousedské vztahy a společenské kontakty,
- přípravu na práci, studium, zvyšování kvalifikace,

- intelektuální pracovní aktivity, drobné podnikání realizované v obytném prostředí.
3. Sociokulturní, zájmová a rekreační funkce bydlení umožňuje:
- zájmové aktivity, sportovně rehabilitační činnost, kulturní rozvoj.

Výše uvedené funkce bydlení jsou důležité i pro sociální, ekonomický a kulturní vývoj celé společnosti.

3.1 Charakteristika bydlení jako spotřebního statku

Byt je předmětem spotřeby, který vytváří užitek ve formě vybavení bytu, které jednotlivci a rodiny potřebují nebo chtějí. *Mezi hlavní důvody, proč většina lidí usiluje o získání bytu, je možnost spotřebovat či užívat si mnoha rozmanitých věcí, které dohromady vytváří „domov“.* [34, str. 14]

Spolu s výživou a odíváním je bydlení označováno jako základní spotřební statek. Protože život bez výživy, odívání a bydlení není možný na slušné úrovni, považuje se bydlení za nezbytné zboží. Jsou zde zahrnuty vlastnické a nevlastnické zájmy. Odpovědnost jedince jak danou nemovitost využívá a udržuje, se považuje za vlastnický zájem. Oproti tomu nevlastnický zájem je typický pro jednotlivce, kteří nemovitost pouze užívají a nemají hmotný podíl na bytové jednotce. [34]

Bydlení se odlišuje od jiných typů spotřebního zboží (zejména pak vlastnického bydlení) těmito charakteristikami [29, str. 15 – 17]:

1. *„Bydlení je velmi heterogenním, komplexním, multi-dimenzionálním zbožím“.* Domy a byty se liší velkou škálou nejrůznějších charakteristik, které poskytují svým spotřebitelům specifické bytové služby. Liší se ve velikosti užité plochy, designu, stáří, kvalitě použitých materiálů pro výstavbu, kvalitou prostor jako je garáž, sklep, zahrada, dílna.
2. *„Bydlení je typem dlouhodobě trvanlivého zboží nebo také zbožím dlouhodobé spotřeby“.* Je předmětem spotřeby, ale také investicí domácnosti, pokud jde o vlastnické bydlení. Také domácnosti vystupují na trhu bydlení v roli spotřebitele a investora.
3. Další charakteristikou bydlení je *„fixace v prostoru. Proti jinému zboží bydlení nemůže být jednoduše „přeneseno“ někam jinam“.* Když si domácnost pořizuje bydlení, rozhoduje se mezi kvalitou služeb spojených s bydlením v daném místě,

např. obci, možnost zaměstnání, škol, kulturních zázemí. Cena bydlení je vyšší v blízkosti center zaměstnanosti (např. centra Prahy), než cena bydlení se stejnou kvalitou služeb v místě vzdálenějším od takového centra.

4. „Ostatní specifika bydlení zahrnují zejména:

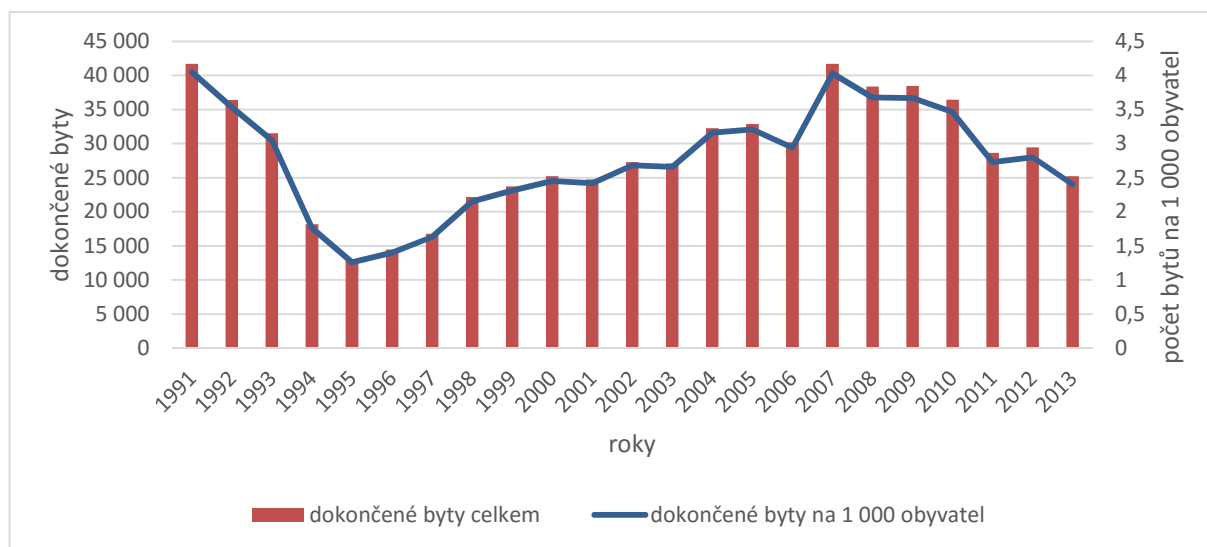
- *vysoké transakční náklady případných stěhování* – pořízení nového bydlení a stěhování je spojeno s nemalými náklady. Bydlení je „zbožím relativně velmi málo likvidním a přitom velmi drahým“. Opatrnost a rozhodování před koupí je mnohem větší než u většiny ostatních spotřebních statků.
- *„nemožnost perfektní znalosti situace na trhu“* – kupující ani prodávající neznají situaci na trhu. „Bydlení je zbožím komplexním a k racionálnímu jednání je zapotřebí znát nikoliv pouze cenu celých bytů či domů, nýbrž cenu jednotlivých charakteristik (atributů) bydlení“, v jednotlivých lokalitách, kam by se zákazník mohl nastěhovat.
- *„relativně vysoká míra „vměšování“ státu do trhu s bydlením“* – veřejná bytová politika státu souvisí se státní intervencí, která ve vyspělých zemích má za cíl sledovat a zajistit bydlení všem skupinám obyvatel.

3.2 Vývoj bydlení na území České republiky

V některých částech Evropy se v průběhu 19. století začíná projevovat nedostatek bytů pro chudší skupiny obyvatel. Do této skupiny patřili především dělníci, nejnižší úředníci či drobní řemeslníci. Tento nedostatek se začal primárně projevovat s průmyslovou revolucí a tím zvýšenou migrací za prací z venkova do měst, do nově vznikajících průmyslových center. Ekonomicky slabší obyvatelstvo nacházelo bydlení na okrajích měst, často v hygienicky nevhodných bytech. Nekvalitní bydlení mělo vliv na zdravotní stav obyvatel. Díky této skutečnosti se od poloviny 19. století začala přijímat určitá úloha státu v tzv. bytové péči, obcím byly z veřejných prostředků poskytovány půjčky na stavbu nocleháren a dělnických bytů.

Bytovou výstavbu do roku 1938 v Československu lze vymežit podle politicko-ekonomických charakteristik do čtyř etap. První etapa v období 1919 – 1924 je charakteristická prudkými národohospodářskými výkyvy. Ve druhé etapě 1925 – 1929 probíhal hospodářský vývoj stabilně a kvantitativní nedostatky bytů se snižují. Období 1930 – 1938 bylo ovlivněno světovou hospodářskou krizí, kvalita bydlení zaznamenala podstatný pokles. Poslední etapa, kterou lze vymežit lety 1939 – 1945, byla ovlivněna válečnými událostmi. Ty způsobily nedostatek bytů v důsledku omezování veřejně podporované stavební činnosti.

Bydlení a bytová politika v období 1948 – 1989 byla v nedemokratickém státě považována za velmi důležitou. Při přidělování bytů byly preferovány zejména rodiny s dětmi. Politika tohoto rázu zajišťovala povinnost státu postarat se o bydlení domácnostem a řídila se tím, že náklady na výstavbu nesmí být promítány do výdajů domácností. V řízení národního hospodářství byla bytová výstavba součástí centrálního plánu stavebnictví. V druhé polovině 50. let začal trend panelové, průmyslově prováděné výstavby formou železobetonové prefabrikace. Tato výstavba měla zajistit rychlé a levné bydlení. Od 70. let se obyvatelstvo začalo více soustřeďovat do měst, což souviselo s nedostatečným využíváním bytového fondu. Ve velkých aglomeracích situace způsobovala bytovou tíseň. Na venkově bytový fond nebyl plně využíván k trvalému bydlení. „Z hlediska mezinárodního srovnání byla intenzita bytové výstavby v letech 1960 – 1989 v Československu srovnatelná s ostatními socialistickými státy té doby, Počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel začal významněji růst až v prvním polovině 70. let. V polovině 80. let v Československu i ve většině ostatních evropských zemí produkce bytů stagnovala nebo klesala. Vybavenost bytovým fondem se neustále zvyšovala, ovšem příčinnou nebyla jen nová bytová výstavba, ale z hlediska růstu tohoto ukazatele měl příznivý vliv také demografický vývoj – docházelo k poklesu porodnosti a klesaly také přirozené přírůstky obyvatelstva“. [34, str. 262] Období 1960 – 1989 bylo obdobím velké bytové výstavby. Poklesl nedostatek bytů, kvalita bytů rostla spolu se zvyšováním počtu bytů.



Graf 1: Dokončené byty v České republice v období 1991 – 2013

Zdroj: [2]

Podle grafu 1 bytová výstavba od roku 1990 zaznamenala klesající trend. Státní účast na financování zahajovaných bytů byla výrazně omezena. Konec státních dotací se promítl v hlubokém propadu zahajovaných staveb bytů. S několikaletým zpožděním byl propad patrný

i v počtu dokončených bytů. V roce 1995 dokončená bytová výstavba klesla nejniž od roku 1948, bylo dokončeno 1,26 bytů na 1 000 obyvatel. Od roku 1996 docházelo k postupnému zvyšování počtu dokončených bytů. Tento růst pokračoval s menšími výjimkami do roku 2007, kdy počet dokončených bytů dosáhl 4,03 bytu na 1 000 obyvatel. „K rozmachu bytové výstavby v roce 2007 velmi pozitivně ovlivnilo přijetí zákona o zvýšení daně z přidané hodnoty od roku 2008, což podstatně urychlilo dokončovací práce na stavbách, ještě za příznivější cenu“. Následující 2 roky (2008 – 2011) ukázaly, že se jednalo o mimořádný skokový výkyv. „Na počet dokončených bytů v roce 2010 měla částečně vliv ekonomická krize, která se projevila na konci roku 2008, rok 2011 zaznamenal výrazný propad v dokončované výstavbě bytů“. V roce 2013, kdy se stavebnictví ještě úplně nevzpamatovalo z ekonomické krize, hodnoty dokončených bytů byly na poloviční úrovni, kterých dosahovaly v roce 2007. [2, str. 9]

3.3 Bytová politika – její koncepce a nástroje v ČR

Cíl a princip bytové politiky Ministerstva pro místní rozvoj (dále MMR) „spočívá zejména ve vytváření vhodného právního, institucionálního a fiskálního prostředí pro aktivity všech aktérů na trhu s byty. Stát by neměl překážet ekonomickému fungování trhu s byty; zároveň však musí činit podpůrné kroky zacílené na ty skupiny domácností, které se samy o své bydlení na trhu postarat nemohou. Z hlediska aktérů na trhu s byty jsou cíle bytové politiky zejména tyto“ [32]:

- fungování trhu s byty včetně odpovídající právní úpravy pro vlastnické, nájemní i družstevní bydlení a včetně vymahatelnosti práva,
- zvyšování finanční dostupnosti bydlení pro domácnosti,
- zvyšování nabídky bydlení,
- zvyšování kvality bydlení.

V různých zemích je chápání uspokojivé úrovně bydlení odlišné, liší se také ve způsobu jak daného cíle dosáhnout. I přes různorodou podobu nástrojů bytové politiky v jednotlivých zemích lze nástroje vymezit obecně. Stát může oblast bydlení ovlivňovat prostřednictvím makroekonomických opatření v celé ekonomice např. zdanění, rozpočtové výdaje, cenová regulace) a také opatřeními, které se týkají pouze oblasti bydlení.

Nástroje, kterými stát zasahuje do trhu s byty, se mohou vymezit takto [34]:

- regulace – týká se většinou nájemného; stát zasahuje v případě, že úroveň nájemného stoupne na takovou hladinu, kterou si domácnosti již nemohou dovolit, dochází ke zmrazení výše nájemného.
- podpora výzkumu a poskytování informací – stát zkoumá klíčová témata jako např. kvalita bydlení nebo podpora vzdělávání a dovedností potřebných v oblasti rozvoje lidských sídel; tento nástroj může zlepšit orientaci domácností při hledání vhodného bydlení, a tím přispět ke zvýšení jejich mobility.
- posilování konkurence – převzetí aktivní role obcí na straně nabídky na trhu s byty; tato delegovaná intervence na obce je realizovaná např. poskytováním obecních pozemků na výstavbu. Cílem je snížení cen bydlení na trhu.
- subvencování – neznámější intervence státu do trhu s byty, jedná se o podporu bydlení z veřejných prostředků.

Bydlení ovlivňuje řada subjektů, kteří se v řešení bytové otázky snaží upřednostnit své zájmy. K dosažení svých zájmů používají různých nástrojů. Za tyto subjekty lze považovat stát, kraje, místní správu, veřejný sektor, soukromé a ostatní subjekty.

V oblasti bytové politiky lze činnost státu rozdělit na koncepční a realizační. Formulovat bytovou politiku a zajistit nezbytné nástroje pro její realizaci, to je primární povinností centrálních orgánů. *„V České republice je stát v oblasti bytové politiky reprezentován Parlamentem ČR, Ministerstvem pro místní rozvoj (sekce bytové politiky) a Ministerstvem financí. Stát vytváří technické, legislativní a finanční podmínky pro realizaci bytové politiky a formuje koncepci i cíle této politiky“.* [43, str. 32]

Kraje v České republice se o oblasti bydlení věnují ve svých strategických rozvojových dokumentech, např. v Zásadách územního rozvoje kraje.

Obce se oblastí bytové politiky mohou zabývat na úrovni veřejné správy vykonávající přenesenou působnost státní správy např. v územním plánování, stavebním řádu, sociální péči. Na úrovni samostatné působnosti obce se zabývají tvorbou rozvojových dokumentů, zabezpečováním technické infrastruktury, formulování místní bytové politiky. [43]

Na bytovém trhu vystupují vedle státních a obecních orgánů také soukromé subjekty, ziskové a neziskové sdružení, tzv. třetí sektor. Tyto subjekty mají vlastní cíle a strategie. Řadí se mezi subjekty zajišťující vlastní výstavbu a financování, realitní kanceláře, sdružení občanů a odborové organizace. [43]

Koncepce bytové politiky

Bez pomoci státu si většina obyvatel dokáže sehnat své bydlení. Vlády jednotlivých zemí se oblast bydlení snaží zařadit mezi své priority a ani Česká republika není výjimkou. Tyto priority řeší pomocí Koncepcí bytové politiky, které jsou připravovány pro určitá období a reagují na stále se měnící situaci v oblasti bydlení.

V roce 2001 byla aktualizována Koncepce bytové politiky z roku 1999, která měla základní cíl vytvořit takovou situaci, aby si každá domácnost mohla nalézt vhodné bydlení, které bude odpovídat jejím potřebám a finančním možnostem. K dosažení tohoto cíle je důležité splnit dvě podmínky:

- rozvinutí ekonomických, právních nástrojů a posílit zasahování veřejné správy, aby prostředky byly využity účelněji a hospodárněji
- rozvinutí tržních principů, zaměřených na zdůraznění zodpovědnosti občanů za své bydlení. [25]

Koncepce bytové politiky 2005 – 2010

Koncepce bytové politiky pro období let 2005 – 2010 byla schválena vládou ČR 16. března 2005. Koncepce pro stanovené období měla hlavní cíle:

- zvýšit finanční dostupnost bydlení pro obyvatelstvo,
- zvýšit nabídku bydlení především prostřednictvím podpory pro nové nájemní výstavby,
- zvýšit kvalitu bydlení, zejména pomoci vlastníkům při správě, údržbě, opravách a modernizaci bytového fondu
- aplikaci pravidel společného trhu EU, zejména podmínek slučitelnosti veřejných podpor.

Koncepci pro oblast bydlení pro roky 2005 – 2010 se dařilo z větší části naplnit. Podpora dostupnosti bydlení byla více zaměřena na prospěch vlastnického bydlení. Cíl, který se nepodařilo naplnit, bylo zajištění stability nástrojů pro financování bytové politiky v části investičních podpor poskytovaných prostřednictvím MMR a Státního fondu rozvoje bydlení. Rovněž se nepodařilo zajistit jednoznačné hodnocení účinnosti a efektivity zvolených nástrojů. [26]

Koncepce státu v oblasti bydlení 2011- 2020

Pro období 2011 - 2020 byla zpracovaná nová koncepce bydlení, která má své cíle a priority pro jednotlivé státní orgány. Skládá se z části analytické a návrhové. Analytická část hodnotí předchozí koncepci pro období 2005 – 2011. Část návrhová vychází ze závěrů analytické části. V koncepci jsou vedle neopominutelných úspěchů uvedeny také následující slabá:

- nedostatečná transparentnost trhu bydlení,
- nedostatečné zachování neutrality státu při poskytování podpory,
- nedostatečné naplnění redistribuční role státu v oblasti spotřeby bydlení,
- nedostatečný důraz na rostoucí nebezpečí sociální a prostorové segregace,
- nedostatečné hodnocení efektů nástrojů bytové politiky,
- nedůsledná provázanost jednotlivých nástrojů bytové politiky.

Bytová politika ČR bude do roku 2020 čelit novým výzvám, kterými jsou:

- zhoršení finanční dostupnosti bydlení velké části domácností,
- růst cen energií, tepla a vody a z nich vyplývající tlak na snižování jejich spotřeby,
- demografické změny spočívající ve snižujícím se počtu mladých rodin a naopak zvyšujícím se počtu domácností starší generace,
- omezené veřejné prostředky.

Návrhová část koncepce vychází ze tří základních principů:

1. **Ekonomická přiměřenost** – způsob a forma zásahů státu, ať již z vlastní iniciativy či kvůli zavádění nové legislativy EU do právního řádu ČR, musí respektovat elementární ekonomické principy.
2. **Udržitelnost veřejných i soukromých financí** – pokud předchozí východisko nebude respektováno, dojde ke zvyšování nároků na státní rozpočet. Zvýší se tak vázanost výdajů veřejného i soukromého rozpočtu, což povede ke snížení konkurenceschopnosti České republiky jako celku
3. **Odpovědnost státu** za vytváření podmínek, které jednotlivcům umožní naplnění práva na bydlení. [24]

Jednotlivé koncepce se zaměřují na zlepšení ekonomické dostupnosti bydlení, dosažení lepší kvality bydlení a zapojení státu do oblasti bydlení. Bytová politika ČR do roku 2020 se bude

oproti předcházejícím koncepcím zabývat demografickým změnám. Tyto změny souvisí ve snižujícím se počtem mladých rodin a naopak s rostoucím zastoupením starší generace.

4 ANALÝZA REGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ V OBLASTI BYDLENÍ

V práci jsou použita data z veřejné databáze ČSÚ ze SLDB 2001 a SLDB 2011, Příloha A. [19] V této práci je použita metodika, která byla použita při SLDB.

V roce 2011 došlo ke změně metodiky a místo pojmu trvalý pobyt se začal používat termín místo obvyklého pobytu. To je „*definováno jako místo, kde osoba obvykle tráví období svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod. a kde je členem konkrétní domácnosti. Pro zahrnutí osoby do obvykle bydlícího obyvatelstva České republiky je rozhodující kritérium 12 měsíců pobytu na území ČR, příp. úmysl dlouhodobého pobytu.*“ [7] V práci je proto do roku 2011 počítáno s termínem trvalý pobyt.

Všechny domy určené k bydlení (obydlené i neobydlené) jsou zahrnuty do počtu domů. Kromě rodinných a bytových domů patří do počtu domů také různá zařízení určená k bydlení např. domovy mládeže, internáty, dětské domovy, kláštery apod. Podle druhu se rozlišuje rodinný dům a bytový dům. Rodinný dům metodiky SLDB 2011 uvádí jako dům, který „*má maximálně tři samostatné byty, nejvíce dvě nadzemní a jedno podzemní podlaží a podkroví. Rodinný dům být samostatný, dvojdomek nebo řadový.*“ Za bytový dům považuje metodika dům, který „*má více bytů přístupných ze společné chodby nebo schodiště a nejde o rodinný dům, počet podlaží není určující.*“ [7] Za obydlený dům nebo byt je považován takový, kde se nachází alespoň jeden obydlený byt. V tomto domě nebo bytě musí mít alespoň jedna osoba obvyklý pobyt. Naopak neobydlený dům nebo byt je určen k bydlení ale nebyla v něm sečtena žádná osoba s obvyklým pobytem. [7]

Žumpa neboli jímka je prostor, ve kterém se shromažďuje odpadní voda z bytu. Zde se odpad pouze zadržuje a nečistí se. Žumpy je zapotřebí pravidelně čistit. [42]

4.1 Metodika analýzy

V analytické části je provedeno regionální zkoumání regionálních disparit v oblasti bydlení na úrovni krajů České republiky v letech 2001 a 2011.

Za byt je zde považován každý byt z domovního a bytového fondu. V práci budou sledovaná data rozdělena do dvou skupin parametrů: parametry velikostní a parametry technické vybavenosti. Do velikostních parametrů jsou zařazeny:

- průměrná celková plocha bytu v m²,
- obytná plocha bytu v m².

Do technických parametrů patří:

- koupelna v bytě,
- kanalizace nebo napojení bytu na kanalizace,
- vodovod v bytě,
- způsob a dostupnost vytápění.

U regionálních dat je porovnán index růstu 2011/2001. Z meziregionálního srovnání byl odstraněn indikátor způsob vytápění z důvodu jeho neporovnatelnosti s ostatními indikátory.

Srovnání hodnot indikátorů je provedeno pomocí standardizovaných hodnot, které jsou vypočteny dle vzorce (1).

$$h_{rj} = \frac{x_{rj} - \min_j}{\max_j - \min_j} \quad (1)$$

kde: x – hodnota ukazatele, která má být upravena, index r = region, index j = indikátor, h = standardizovaná hodnota

Standardizované hodnoty se pohybují v intervalu <0;1>, při výpočtu není zohledněna rozloha kraje, počet obyvatel a další ukazatele. Jednotlivé ukazatele by měly dosahovat co nejvyšších hodnot, které znamenají vysokou vybavenost.

Pro stanovení závislosti mezi technickou vybaveností kraje a počtem obyvatel v kraji je použit Spearmanův koeficient korelace. Pokud neznáme rozdělení pravděpodobnosti základního souboru a může nabývat hodnot od <-1, + 1>. Při hodnotě – 1 je závislost nepřímá, při hodnotě 1 je zcela přímá závislost.

$$r_{i_x i_y} = 1 - \frac{6 \sum (i_x - i_y)^2}{n(n^2 - 1)} \quad (2)$$

kde x_i a y_i jsou původní hodnoty, nahrazujeme jejich pořadovými čísly i_x a i_y . [18]

4.2 Dostupnost bydlení

V rámci dostupnosti bydlení bude znázorněn vliv finanční dostupnosti na bydlení, který je jedním z rozhodujících vlivů na pořizování nového či provádění rekonstrukcí stávajícího bydlení.

Dále bude zobrazena struktura vlastnictví bytového fondu a rozebrán domovní fond.

4.2.1 Finanční dostupnost bydlení

Finanční dostupnost bydlení tvoří významný vliv při rozhodování, kde a na jaké úrovni budou obyvatelé bydlet. Za bydlení domácnosti utratí významnou část svých příjmů. Výdaje na bydlení tvoří vedle výdajů na potraviny největší položku spotřeby. Podíl výdajů na bydlení roste spolu s rostoucí velikostí obce (města), s větším vlivem nájemného, se zajišťováním vody, energie a tepla. [49]

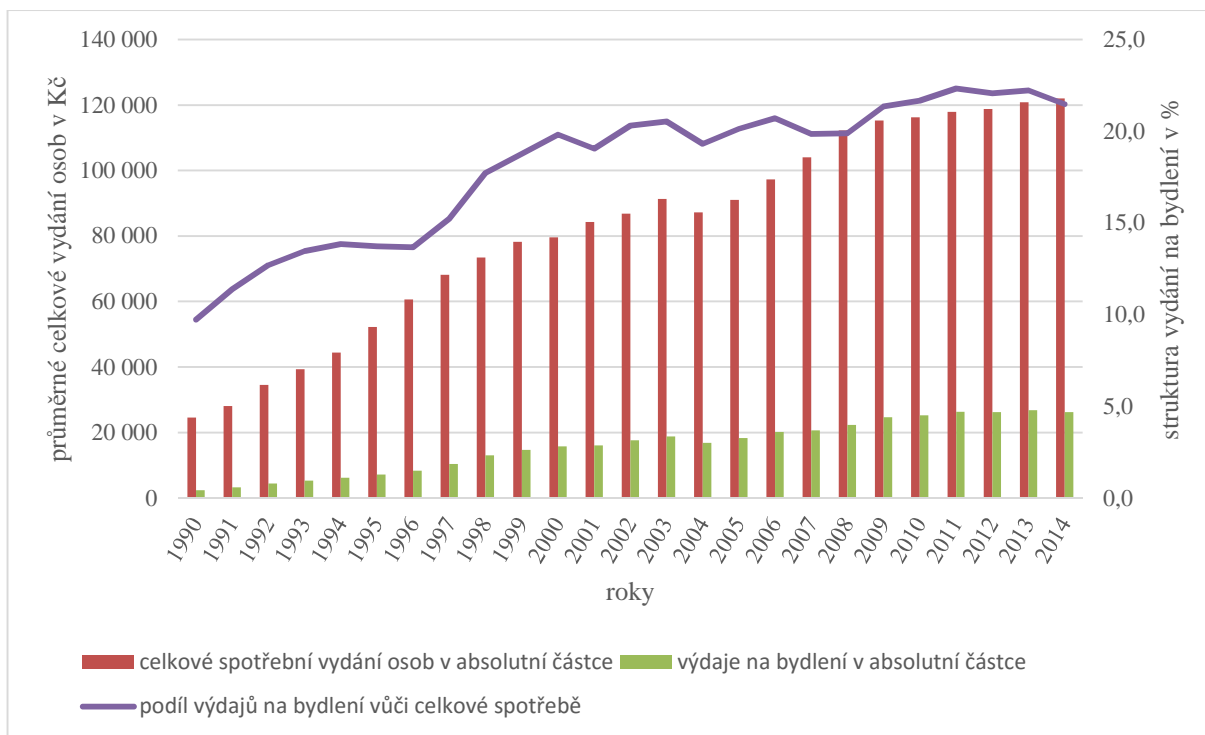
Spotřební vydání domácností je členěno podle CZ-COICOP, což je statistická klasifikace individuální spotřeby podle účelu. Klasifikace je třístupňová, má 12 oddílů a 146 podskupin. Struktura spotřebního vydání je znázorněna v tabulce 5. [23]

Tabulka 5: Klasifikace individuální spotřeby CZ-COICOP

Spotřební vydání (CZ-COICOP)	
01	Potraviny a nealkoholické nápoje
02	Alkoholické nápoje, tabák
03	Odívání a obuv
04	Bydlení, voda, energie, paliva
05	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy
06	Zdraví
07	Doprava
08	Pošty a telekomunikace
09	Rekreace a kultura
10	Vzdělávání
11	Stravování a ubytování
12	Ostatní zboží a služby

Zdroj: [23]

Na grafu 2 je znázorněn vývoj celkového vydání obyvatel od roku 1999 do roku 2014 se zaměřením na oblast bydlení. Do této oblasti nejsou zahrnuty investiční výdaje na výstavbu, rekonstrukci bytu nebo domu, ale tzv. provozní položky za nájem, běžnou údržbu a drobné opravy bytu, elektrická a tepelná energie, plyn, ostatní paliva a dodávky vody.



Graf 2: Spotřební vydání obyvatel na bydlení v období 1990 – 2014

Zdroj: zpracováno dle [38] [37] [36][50]

Průměrná celková spotřební vydání v roce 1990 bylo 24 525 Kč. Ve stejném roce bylo do oblasti bydlení vydáno 2 385 Kč. Na konci sledovaného období v roce 2014 byla celková hodnota na spotřební vydání 122 049 Kč. V roce 2014 v průměru spotřebovala každá osoba za bydlení 26 211 Kč, což tvořilo 21,5 % z celkových výdajů na spotřebu obyvatel. Tento růst byl způsoben zejména vyšší dostupností bydlení v lepší kvalitě a také finanční dostupností jednotlivců.

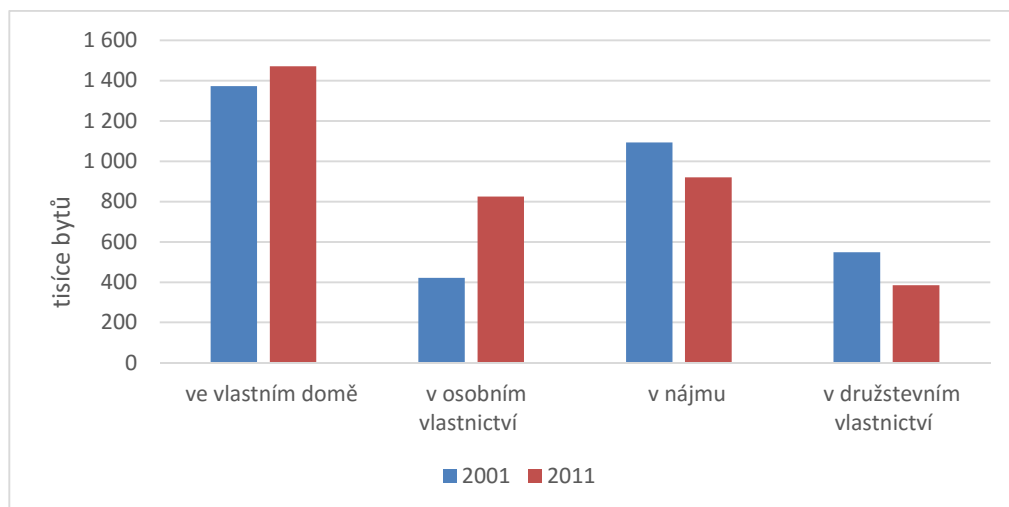
4.2.2 Struktura bytového fondu podle vlastnictví

Sektor bydlení lze v České republice rozdělit podle vlastnictví do 3 významných skupin. Tyto skupiny mají své specifické vlastnosti. Mezi skupiny bydlení lze zařadit [34]:

- nájemní bydlení,
- vlastnické bydlení,
- družstevní bydlení.

Vlastnické bydlení patří mezi nejvyhledávanější formu bydlení, vlastník si o něm může sám rozhodovat. Patří do něj nejen rodinné domy na venkově ale i ve městech, ale také samostatné byty ve vlastnictví fyzických osob. Sektor vlastnického bydlení se neustále rozvíjí a to nejen díky nové výstavbě, ale svůj vliv na to má převádění družstevních bytů do soukromého

vlastnictví. [34] Počet bytů v osobním vlastnictví v roce 2001 dosáhl úrovně podle SLDB, 421 654 bytů. V roce 2011 bylo v osobním vlastnictví 824 076 bytů. Během deseti let došlo ke dvojnásobnému růstu počtu bytů v osobním vlastnictví, tento růst je vidět také na grafu 3.



Graf 3: Struktura bytového fondu podle vlastnictví – srovnání let 2001 - 2011

Zdroj: [47], [41]

Bydlení v nájmu se řadí mezi služby, a to takové, kdy nájemník platí nájemné za to, že může obývat byt nebo dům. Bydlet v nájmu se může také v obecních bytech, kdy jsou nulové pořizovací náklady pro nájemníka. Takové bydlení je přidělováno na základě sociální potřeby. Další forma nájemního bydlení je v komerčně pronajímaných bytech. [33] Podle SLDB počet nájemních bytů v roce 2011 klesl oproti roku 2001 o 172 545 bytů.

„Družstevnictví všeobecně je založeno na principech a hodnotách jako jsou dobrovolnost a otevřenost, kolektivismus, družstevní demokracie, rovnost členů, ekonomická spoluúčast jako podmínka členství, samostatnost a nezávislost, spolupráce mezi družstvy a spoluodpovědnost za společnost. Na základě těchto principů jsou družstva dobrovolné organizace, otevřené pro všechny osoby, které mohou využívat jejich služeb a jsou ochotny plnit členské povinnosti v mezích, které jsou definovány stanovami družstev“. [34, str. 153]

Počet bytů v roce 2001, které byly ve družstevním vlastnictví, dosahoval 548 812 bytů. V roce 2011 byl zaznamenán pokles a to na hodnotu 385 601 bytů. Tento pokles byl zapříčiněn převodem družstevních bytů, většinou do osobního vlastnictví.

Vývoj počtu obydlených bytů v letech 1970 - 2011

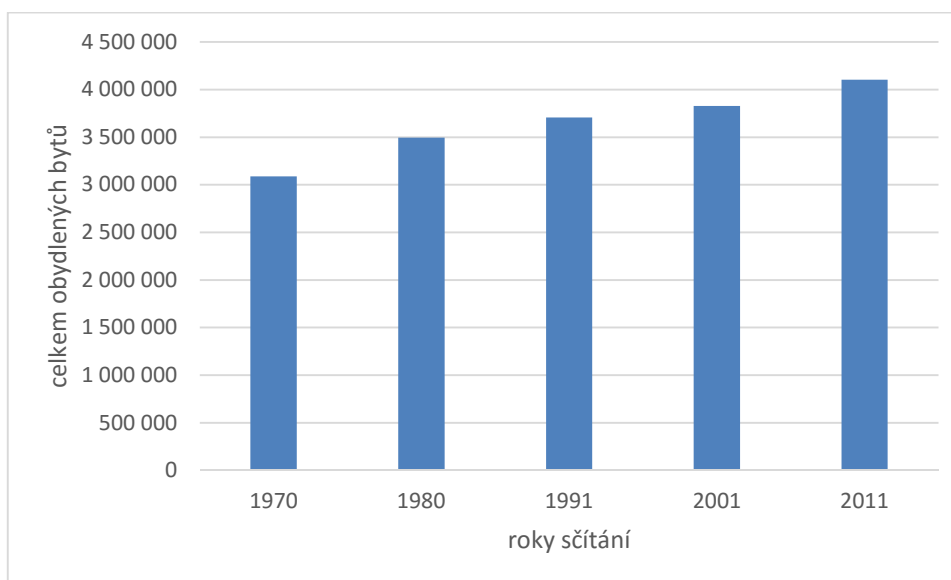
Od roku 1970 se bytový fond rozrostl o necelých 48 % a v roce 2011 dosáhl 4 756,6 tis bytů. V roce 1970 bylo 328 bytů na 1000 obyvatel, v roce 2011 to již bylo 456 bytů na 1000 obyvatel, jak je vidět v tabulce 6.

Tabulka 6: Vývoj počtu obydlených bytů v letech 1970 - 2011

Rok sčítání	obydlené byty						
	celkem	v rodinných domech		v bytových domech		v ostatních budovách	
		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
1970	3 088 841	1 652 786	53,5	1 376 080	44,6	59 975	1,9
1980	3 494 846	1 604 843	45,9	1 847 659	52,9	42 344	1,2
1991	3 705 681	1 525 389	41,2	2 149 963	58,0	30 329	0,8
2001	3 827 678	1 632 131	42,6	2 160 730	56,5	34 917	0,9
2011	4 104 635	1 795 065	43,7	2 257 978	55,0	51 592	1,3

Zdroj: [40]

Počet bytů v rodinných domech se zvyšoval do roku 1991 jen minimálně, jak znázorňuje graf 4, a celý přírůstek tvořily byty v bytových domech. Od roku 1991 byl přírůstek bytového fondu způsoben přírůstkem bytů v rodinných domech. Se změnou politické situace v 90. letech 20. století došlo ke změně trendu. V 70. a 80. letech byla podporována výstavba nových bytů v panelových a bytových domech. V 90. letech se začalo otevírat více možností v oblasti financování vlastního bydlení. To se projevilo vyšší výstavbou bytů v rodinných domech.



Graf 4: Vývoj počtu obydlených bytů v období 1970 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Počet neobydlených bytů rostl rychleji než počet obydlých bytů. Za čtyřicet let se počet obydlých bytů zvýšil o třetinu, za stejné období počet neobydlených bytů vzrostl více než pětkrát. Došlo ke změně definice obydlivosti bytu bydlícího obyvatelstva. „Do roku 2001 byly za obydlé byty považovány takové, v nichž alespoň jedna osoba měla trvalý nebo dlouhodobý pobyt, při sčítání 2011 se jednalo o obydlé byty tehdy, pokud v nich měla alespoň jedna osoba obvyklý pobyt.“ Podle tohoto nového přístupu měla více než 2 % obyvatel trvalý pobyt na ohlašovacích pobytů a toto zobrazení se stalo realističtějším zobrazením skutečnosti. [40, str. 13]

Počet obydlých bytů v rodinných domech se zvýšil za 40 let o necelých 9 %, v bytových domech vzrostl o 64,1 %. [40]

Vývoj počtu neobydlených bytů v letech 1970 – 2011

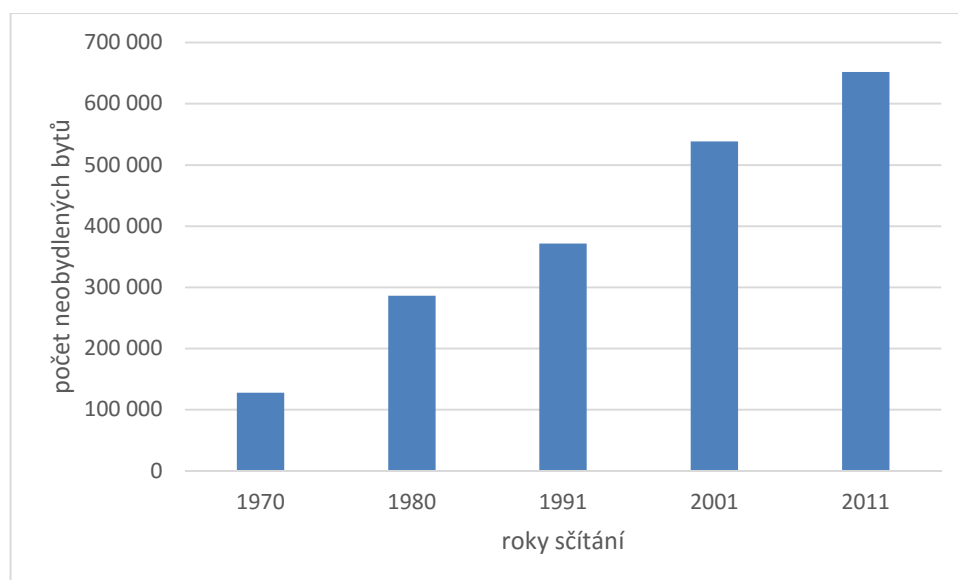
Neobydlé byty v roce 2011 tvořily 14 % bytového fondu, viz tabulka 7. Oproti roku 1970 se tento podíl zvýšil téměř 3,5 krát, jak zobrazuje graf 5. Rozdílné byly důvody k neobydlivosti. Nejčastějším důvodem k neobydlivosti je využívání bytu k rekreačním účelům, téměř dvě třetiny. Mezi další důvody neobydlivosti patří přestavba bytu, nezpůsobilost k bydlení či neobydlé po kolaudaci, což může být způsobeno životními situacemi jednotlivců (rozvod, smrt, zabavení majetku).

Tabulka 7: Vývoj počtu neobydlených bytů v letech 1970 - 2011

Rok sčítání	neobydlé byty					
	celkem	podíl z úhrnu bytů	v rodinných domech		v bytových domech	
			abs.	v %	abs.	v %
1970	127 790	4,0	88 159	69,0	30 252	23,7
1980	286 565	7,6	208 445	72,7	65 897	23,0
1991	371 512	9,1	270 073	72,7	94 984	25,6
2001	538 615	12,3	372 991	69,3	149 911	27,8
2011	651 937	13,7	461 007	70,7	176 641	27,0

Zdroj: [40]

Neobydlé byty se častěji nacházely v menších obcích. Podíl neobydlivosti bytů se s rostoucí velikostí obce plynule snižuje. Více než třetina bytového fondu byla v obcích do 199 obyvatel neobydlé. V obcích s počtem obyvatel do 499 byl podíl 29,0 %. Ve městech nad 50 tisíc obyvatel byl podíl neobydlených bytů 7,8 % bytového fondu. [40]



Graf 5: Vývoj počtu neobydlených bytů v období 1970 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Domovní fond

Domovní fond v České republice zaznamenal ve dvou posledních dekadách určité změny. Mezi roky 1991 a 2011 počet domů stoupl o 16 %. „Od roku 1980 se bydlení v objektech dočasného charakteru považuje za ubytování mimo bytový fond do počtu ostatních budov jsou zahrnuty pouze ubytovací zařízení bez bytu a provozní či jiné neobytné budovy, pokud v nich byl zjištěn byt.“ Změny ve velikosti domovního fondu jsou limitovány možnostmi určitého regionu a rozvojem příslušné lokality. [40]

Tabulka 8: Vývoj domovního fondu v letech 1991 - 2011

Druh domu, obydlenost	Rok sčítání			Index růstu		
	1991	2001	2011	2001/1991	2011/2001	2011/1991
Domy celkem	1 868 541	1 969 018	2 158 119	105,4	109,6	115,5
rodinné	1 605 227	1 732 077	1 901 126	107,9	109,8	118,4
bytové	228 566	196 874	214 760	86,1	109,1	94,0
ostatní budovy	34 748	40 067	42 233	115,3	105,4	121,5
Obydlené domy celkem	1 597 076	1 630 705	1 800 075	102,1	110,4	112,7
rodinné	1 352 221	1 406 806	1 554 794	104,0	110,5	115,0
bytové	223 640	195 270	211 252	87,3	108,2	94,5
ostatní budovy	21 215	28 629	34 029	134,9	118,9	160,4
Neobydlené domy celkem	271 465	338 313	358 044	124,6	105,8	131,9
rodinné	253 006	325 271	346 332	128,6	106,5	136,9
bytové	4 926	1 064	3 508	32,6	329,7	71,2
ostatní budovy	13 533	11 438	8 204	84,5	71,7	60,6

Zdroj: [40]

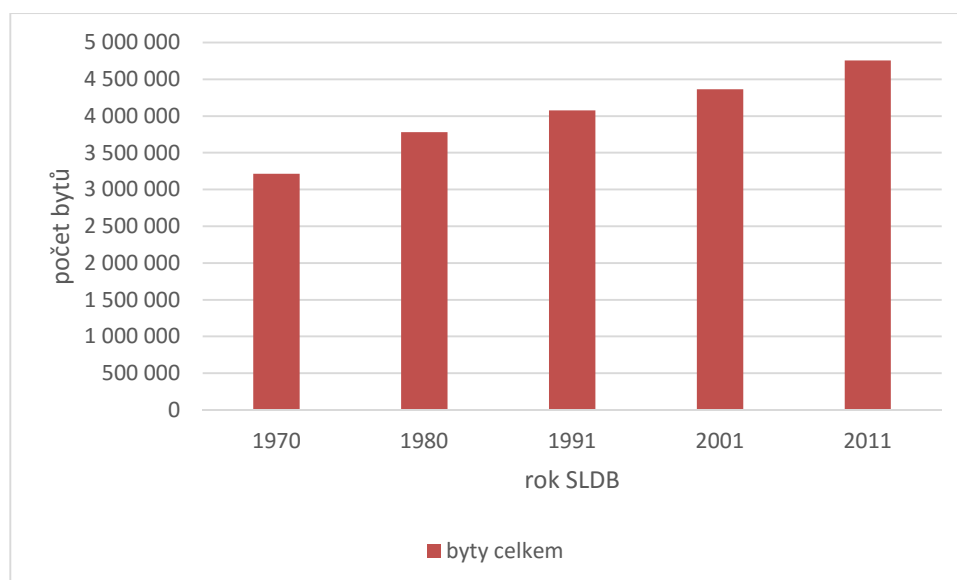
Od poloviny devadesátých let převažovala výstavba rodinných domů. Zvýšení zájmu o rodinné bydlení bylo podpořeno novou výstavbou v centru velkých měst. Promítl se zde i odraz rekonstrukcí starších domů, které byly dříve používány k rekreačním účelům. Vývoj celkového počtu rodinných domů je trvale rostoucí. [40]

Počet bytových domů měl ve sledovaném období kolísavé hodnoty a jejich vývoj nebyl tak jednoduchý jako u rodinných domů. V roce 2001 došlo k poklesu počtu bytových domů, tento pokles je znázorněn v tabulce 8. To bylo způsobeno kromě standardního procesu přirozeného úbytku také propadem výstavby a také restitucemi domovního a bytového fondu. Změnil se účel užívání v rámci rekonstrukcí restituovaných nemovitostí z bytových domů na nebytové domy s komerčním využitím. Počet bytových domů stoupl v roce 2011 oproti roku 2001 až 3krát. [40]

Významným způsobem se v období devadesátých let měnily vlastnické struktury ve prospěch soukromého vlastnictví. Tyto změny byly způsobeny v rámci procesů privatizace a restituce. [40]

Stáří domovního a bytového fondu

Podle SLDB 2011 bytový fond dosáhl 4 756,6 tisíc bytů. K dispozici jsou data o celkovém počtu bytů od roku 1970. Za více než 40 let se bytový fond rozrostl o více než jeden a půl miliónu bytů, o necelých 48 %. Počet bytů rostl rychleji než počet obyvatel, který se ve stejném období zvýšil jen o 6,4 %. Tato změna se promítla i do ukazatele podílu počtu bytů na 1 000 obyvatel. V roce 1970 dosáhl hodnoty 328 bytů na 1 000 obyvatel, v roce 2011 to již bylo 456 bytů na 1 000 obyvatel. Mezi roky 1970 a 1980 byl zaznamenán nejvyšší přírůstek bytového fondu a to o více než 560 tis. bytů a to především v bytových panelových domech. V dalších dvou desetiletích došlo ke zpomalení výstavby. Při SLDB 2011 se bytový fond zvýšil oproti roku 2001 o 390,3 tisíc bytů, jak je znázorněno na grafu 6. Nárůst nebyl způsoben jen vyšší výstavbou ale také přírůstkem bytů z rekreačního využívání do bytového fondu. [40]



Graf 6: Vývoj bytového fondu v letech 1970 – 2011

Zdroj: [40]

Ve SLDB se pravidelně zjišťuje období výstavby nebo rekonstrukce domů. Následně se odvozuje stáří bytového a domovního fondu. Při posledních dvou sčítání bylo období výstavby a rekonstrukce shrnuto do jedné otázky oproti předchozím cenům. V tabulce 9 jsou znázorněny byty podle období výstavby nebo rekonstrukce.

Tabulka 9: Obydlené byty podle období výstavby nebo rekonstrukce v období 1919 – 2011 podle SLDB 2011

Období výstavby nebo rekonstrukce domu	Obvykle obydlené domy s byty	Obvykle obydlené byty
1919 a dříve	230 643	374 654
1920 - 1945	302 074	529 758
1946 - 1960	145 434	264 925
1961 - 1970	175 802	577 688
1971 - 1980	269 067	822 621
1981 - 1990	213 481	615 104
1991 - 2001	196 583	359 204
2001 - 2011	219 107	364 333

Zdroj: [8]

Mezi SLDB v roce 2001 a 2011 bylo postaveno nebo zásadně rekonstruováno téměř 220 tisíc obydlených domů s byty, což byl největší počet za posledních 30 let. Tento růst je známkou rostoucí poptávky po novém bydlení. V roce 2001 bylo průměrné stáří obydleného domovního fondu 46,9 let, při sčítání v roce 2011 to bylo 49,8 let. Stárnutí obydleného domovního fondu je způsobeno tím, že počty postavených či zrekonstruovaných domů v nejmladších obdobích nejsou tak vysoké. Podle druhu domu byly rodinné domy v roce 2011 v průměru o necelé 3

roky mladší než bytové domy (49,3 let oproti 52,4 letům). Za posledních 10 let bytové domy stárnuly rychleji než rodinné domy. Tento vývoj souvisí s vyšší preferencí bydlení v rodinných domech spojenou s častější výstavbou či rekonstrukcí oproti nákladnější a náročnější modernizaci bytových domů. „Podíl bytových domů na všech obydlených domech s byty postavených či zrekonstruovaných v posledním desetiletí se při sčítání 2011 propadl na necelých 6 %, zatímco v případě rodinných domů vzrostl na 93 %“. [6] V poválečném období 1946 – 1960 lze zaznamenat nejmenší zastoupení rodinných domů (78,1 %) na všech obydlených domech s byty. Probíhala zde masivní podpora výstavby bytových, zejména panelových domů v důsledku akutní bytové krize. Podíl rodinných domů postavených nebo zrekonstruovaných v každém dalším období rostl až na 93 %. Při SLDB 2011 pocházelo absolutně i relativně nejvíce rodinných (17,8 %) z období 1920 – 1945. [6]

4.4 Indikátory životní úrovně se zaměřením na bydlení v podmínkách České republiky

V České republice většina ukazatelů se zaměřením na bydlení podle OSN dosahuje vysokých hodnot a dokládá vysokou životní úroveň. Pro stanovení životní úrovně v oblasti bydlení v České republice jsou zkoumány tyto ukazatele:

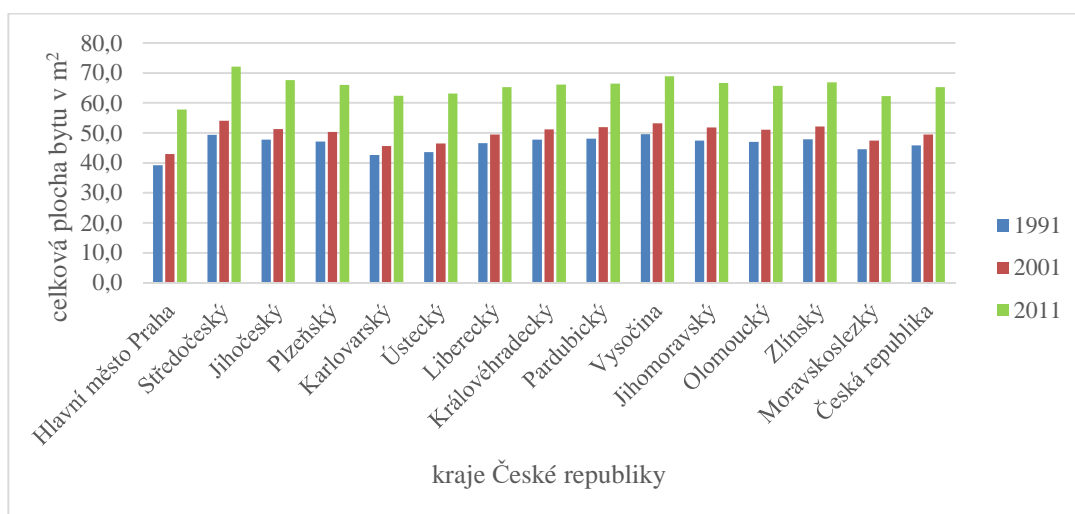
- průměrná celková plocha bytu v m²
- obytná plocha bytu v m² na osobu
- koupelna v bytě
- kanalizace nebo napojení bytu na kanalizace
- vodovod v bytě
- způsob a dostupnost vytápění

4.4.1 Průměrná celková plocha bytu

Do celkové plochy bytu byla zahrnuta plocha kuchyně nebo kuchyňského koutu, všech obytných místností a ostatních prostor bytu. Při posledním sčítání nebyl tento ukazatel metodicky změněn, porovnání s předchozími censy lze považovat za reprezentativní.

Celková plocha bytu od SLDB v roce 1991 do sčítání v roce 2001 v průměru celé České republiky stoupla o necelých 43 %. Největší růst zaznamenal Středočeský kraj, nejmenší růst celkové plochy bytu na 1 byt byl v Moravskoslezském kraji, jak je znázorněno na grafu 7.

V růstu plochy bytu se v posledních deseti letech projevila větší orientace na výstavbu rodinných domů, jejichž obytná plocha je výrazně vyšší. [12]



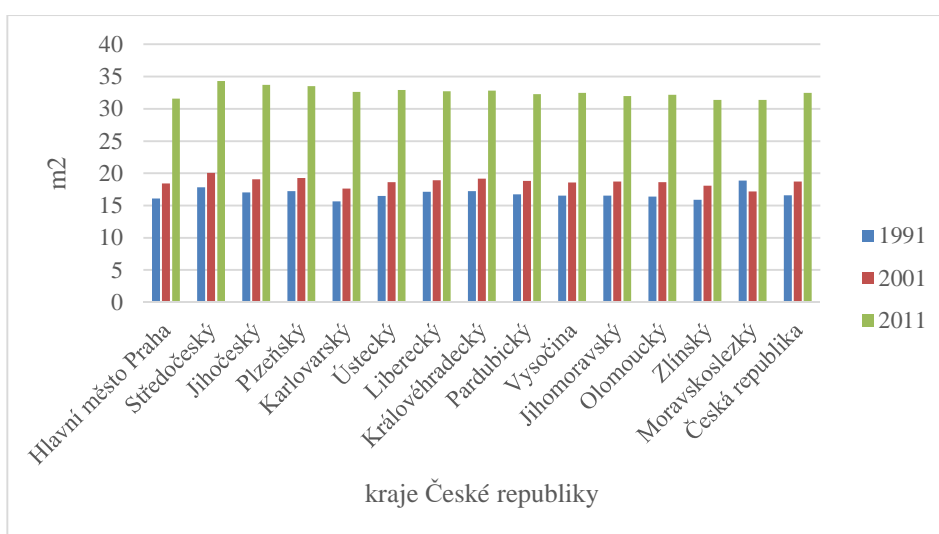
Graf 7: Celková plocha bytů v krajích ČR za sčítání 1991 až 2011 (v %)

Zdroj: [12]

4.4.2 Průměrná obytná plocha bytu na osobu

Průměrná obytná plocha se řadí do tzv. úroňových ukazatelů, které představují průměrné hodnoty různých velikostních parametrů bytů či obytných místností.

Průměrná obytná plocha na osobu se v domech postavených v 80. letech pohybovala v rozmezí od 30,2 m² do 35,7 m². Rozdíly v členění podle období výstavby jsou způsobeny odlišnou druhovou skladbou domů, kde 36,1 m² připadalo na osobu v bytech rodinných domů, v bytových domech to bylo 29,6 m². [12]



Graf 8: Průměrná obytná plocha v krajích ČR za sčítání 1991 až 2011 (v m²)

Zdroj: [12]

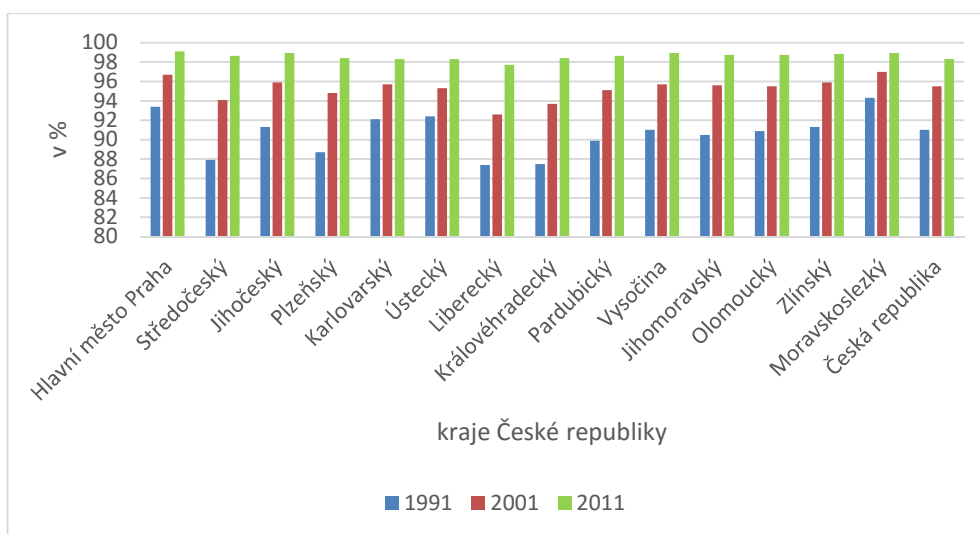
Výrazný pozitivní posun ve skladbě bytů podle obytné plochy na osobu bylo zaznamenáno v SLDB 2001. Na začátku milénia se více než dvě pětiny bytů nacházely v intervalu 10-20 m² obytné plochy na osobu. Podle SLDB 2011 se hlavní část bytů nacházela v intervalu 20-30 m² na osobu a 40 a více m², jak je znázorněno na grafu 8. Z původních 380 tisíc bytů s méně než 10 m² obytné plochy na osobu se tento počet bytů propadl na polovinu.

Při SLDB 2001 se každý desátý byt mohl považovat za přelidněný, při SLDB 2011 to již byl každý dvacátý byt. Za přelidněný byt považuje ČSÚ takový byt, který má obytnou plochu na osobu menší než 10 m². Tento rozdíl zčásti způsobila změna metodiky, která byla v souladu s mezinárodními doporučeními. Došlo ke změně definice obytné místnosti, kam byla nově zařazena i kuchyně, pokud měla plochu 8 m² a větší, potom byla její plocha zahrnuta do obytné plochy bytu. [14]

4.4.3 Koupelna v bytě

Koupelna v bytě patří spolu s teplou vodou, sprchovým koutem či záchodem do technického vybavení bytu a lze hodnotit jejich úroveň. Koupelna a sprchový kout jsou vybaveny teplou vodou. U bytového fondu se zjišťovala informace, zda příslušenství (koupelna, záchod) bylo umístěno v bytě nebo se nacházelo mimo byt v domě.

V roce 2011 byl skoro každý byt vybaven koupelnou či sprchovým koutem (pouze 0,9 % bytů bylo bez vlastní koupelny umístěné v bytě nebo společné koupelny umístěné mimo byt) a splachovacím záchodem (pouze 1,2 % bytů bylo bez vlastního splachovacího záchodu v bytě či společného splachovacího záchodu mimo byt). Společná koupelna a společný splachovací záchod byly umístěny především v ostatních budovách. [11]



Graf 9: Vývoj počtu bytů vybavených koupelnou v bytech v krajích ČR za sčítání 1991, 2001 a 2011

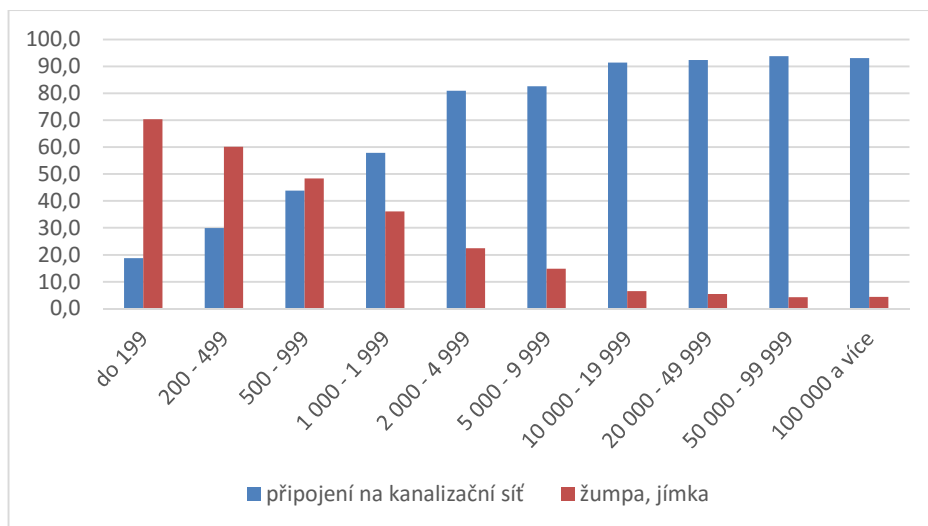
Zdroj: [11]

V posledních dvou dekádách se díky rekonstrukcím vyrovnaly rozdíly staršího domovního fondu ve vybavení bytů koupelnou a splachovacím záchodem. Necelých 5 % obydlených bytů v domech postavených před rokem 1920 bylo při posledním SLDB bez koupelny a splachovacího záchodu. Ze všech období výstavby mají byty v nejstarších domech nejvyšší zastoupení domácího (soukromého) vodovodu, který není napojen na veřejnou síť (14,7 %), vytápění kamny (28 %), žumpy nebo jímky (32,8 %). U bytů postavených nebo zrekonstruovaných v letech 1946 – 1970 byla zjištěna nejlepší úroveň technické vybavenosti u obydlených bytů v domech, vybavení plynem (77,6 %), veřejným vodovodem (92,8 %) nebo přípojkou na kanalizaci (83,9 %). Na počátku milénia postavené nebo zrekonstruované byty v domech byly nejvíce vybaveny *„koupelnou či sprchovým koutem v bytě (99,5 %), splachovacím záchodem v bytě (99,4 %) nebo vlastní čističkou odpadních vod (6,3 %).* *Nepatrně nižší hodnoty u dalšího technického vybavení v případě bytů v nejmladší výstavbě lze vysvětlit jako specifickou druhovou skladbou nových domů s převahou rodinných domů, tak koncentrací jejich výstavby do menších obcí disponujících horší technickou infrastrukturou.“* [11]

Při SLDB v roce 1991 dosahoval nejvyšších hodnot v počtu bytů vybavených koupelnou Moravskoslezský kraj (94,3 %), jak zobrazuje graf 9. Tento kraj dosahoval nejvyšších hodnot také při SLDB 2001, kdy měl 97 % bytů vybavených koupelnou. Při SLDB 2011 většina krajů měla přes 98 % vybavení koupelnou. Nejnižší hodnotu (97,7 %) měl Liberecký kraj, naopak nejvyšší hodnotu dosahoval kraj Hlavní město Praha (99,1 %). [11]

4.4.4 Likvidace splaškových vod

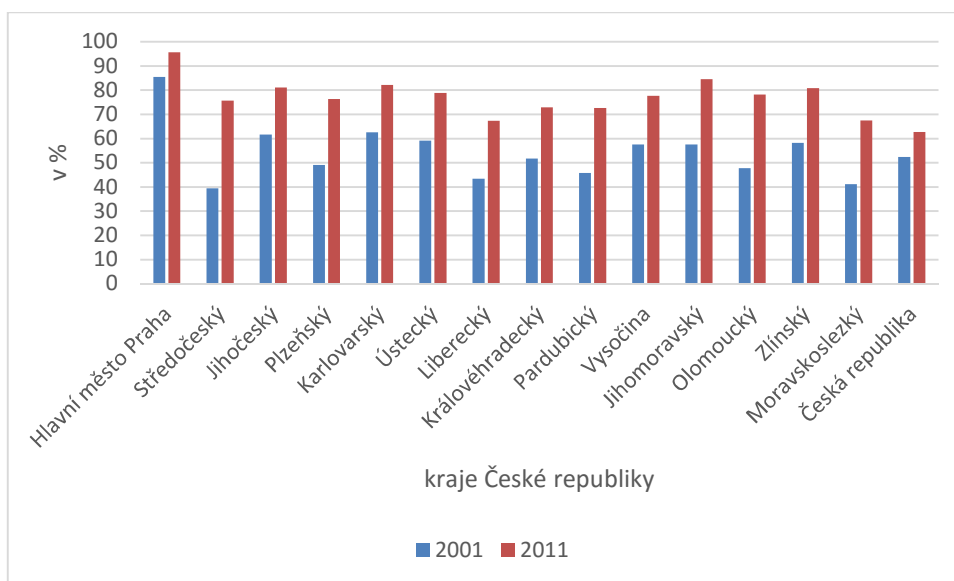
Za posledních 10 let se výrazně neměnil počet připojených bytů na kanalizační přípojku, ale dramaticky se měnila struktura způsobu likvidace splaškových vod. Rostl počet domů napojených na kanalizační síť oproti domům, které splaškové vody likvidovali pouze pomocí žump nebo jímek. Počet domů s vlastní čističkou vod se za posledních deset let zdvojnásobil, jejich zastoupení na celkovém počtu domů připojených na odpad je ovšem pouze okrajové.



Graf 10: Připojení na kanalizační síť a žumpy podle velikostních kategorií obcí za rok 2011 (v %)

Zdroj: [10]

Při SLDB 2011 byl zjištěn velký rozdíl u technické vybavenosti obydlých domů podle velikostní skupiny obce podle počtu obyvatel, jak znázorňuje graf 10. Zde je velmi patrná odlišná míra pokrytí inženýrskými sítěmi. Menší obce jsou vybaveny kanalizační sítí v menší míře než velká města. To souvisí s vybudováním těchto sítí, které je pro malé obce finančně velmi nákladné, i přes státní či evropské dotační programy si jej nemohou dovolit. U nejmenších obcí do 199 obyvatel měla necelá pětina obydlých bytů přípoj na kanalizační síť. K vyrovnanému stavu mezi vybavením kanalizační sítí a žumpami či jímkami dochází podle SLDB 2011 u obcí, kde počet obyvatel je v rozmezí 500 – 999. Ve větších městech se připojení na kanalizační síť stává součástí technické vybavenosti domů. [10]



Graf 11: Připojení na kanalizační síť v krajích ČR v letech 2001 a 2011 (v %)

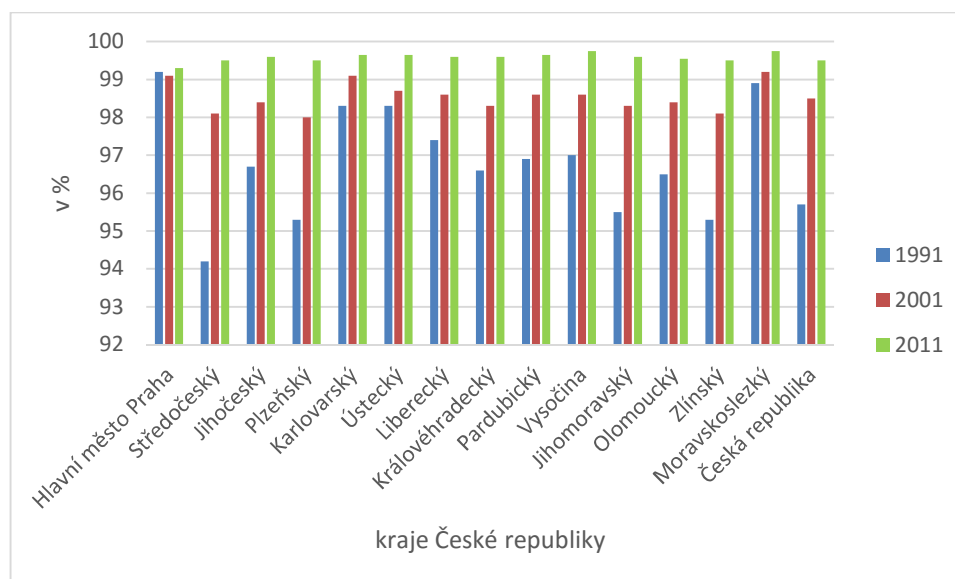
Zdroj: [10]

Při mezikrajském srovnání z dat SLDB 2001 dosahoval nejnižších hodnot Středočeský kraj, druhým nejméně vybaveným krajem byl Moravskoslezský, jak znázorňuje graf 11. Nejvyšší vybavenosti kanalizační sítí dosahovalo Hl. m. Praha a druhým nejlépe vybaveným krajem byl Karlovarský.

Při SLDB 2011 měl Liberecký a Moravskoslezský kraj nejnižší hodnoty ve vybavenosti připojení na kanalizační síť. Nejvyšších hodnot dosahovalo opět Hl. m Praha, které následoval Jihomoravský kraj.

4.4.5 Vodovod v bytě

Zavedení pitné vody do bytu je jedním ze základních předpokladů bydlení v bytě. Středočeský kraj při censu v roce 1991 dosahoval nejnižší hodnoty, jak zobrazuje graf 12. V důsledku venkovského charakteru a rozdrobené sídelní struktury oproti ostatním krajům zaostával. Za posledních dvě dekády se postupně zvyšoval podíl bytů se zavedeným vodovodem z veřejné sítě, ovšem pomalejším tempem se snižoval podíl bytů s vlastním, soukromým přívodem. Při posledním censu obydlené byty dosahovali již téměř 100 % ve všech krajích. [10]



Graf 12: Zavedení vodovodu v bytě podle krajů ČR mezi sčítání 1991 a 2011 (v %)

Zdroj: [10]

4.4.6 Způsob vytápění

Metodika zjišťování dat kombinovala data o způsobu vytápění a o umístění kotelny. Ústřední vytápění je systém založený na jednom topidle, které vyrábí teplo. To je vedeno

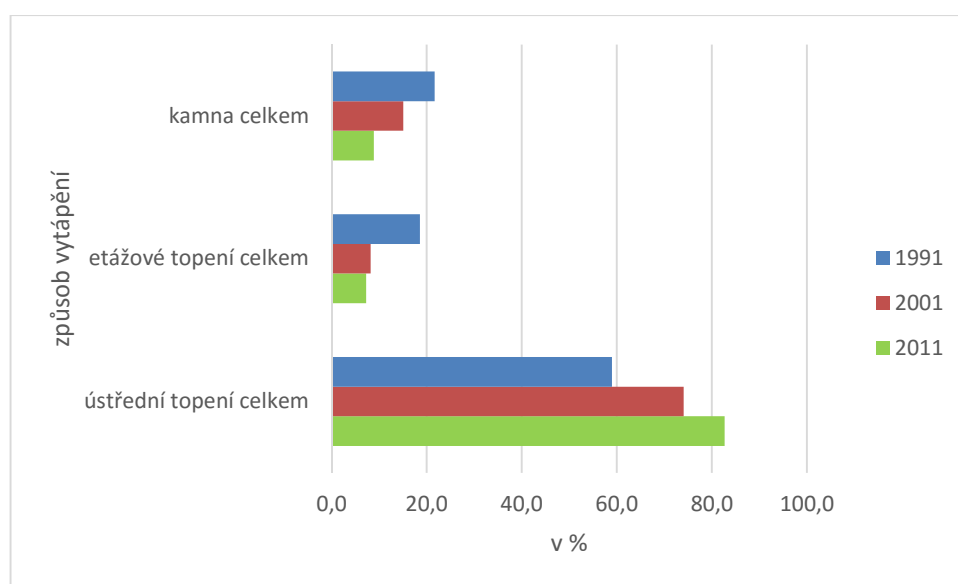
teplovodními stoupačkami do otopných těles. Ty se mohou nacházet v několika patrech a může být vytápěno několik desítek místností. [4]

Etážové vytápění je systém, který je založen jen jednom topidle produkující teplo, které je rozváděno do místností trubkami do otopných těles – radiátorů. Okruh etážového topení vytopí jedno patro domu, bytové jednotky nebo kancelář firem.[4]

Pro vytápění kamny se používají samostatně stojící kamna v každé místnosti s připojením na komín. Kamna vytápí každou místnost zvlášť. Pro topení se používají pevná paliva nebo dřevo.

Pro tuto práci je zde způsob vytápění zobrazen za poslední 3 cenzy pro celou Českou republiku.

Ústředním topením bylo vybaveno při SLDB v roce 2011 vybaveno skoro 83 % bytů. V roce 1991 ústředním topením vytápělo necelých 60 % bytů. Větší zlepšení mezi roky 1991 a 2001 bylo způsobenou změnou definice ústředního a etážového vytápění při SLDB 2001 kdy došlo k přesunu části bytů s původně etážovým topením do skupiny bytů s ústředním topením. [14]

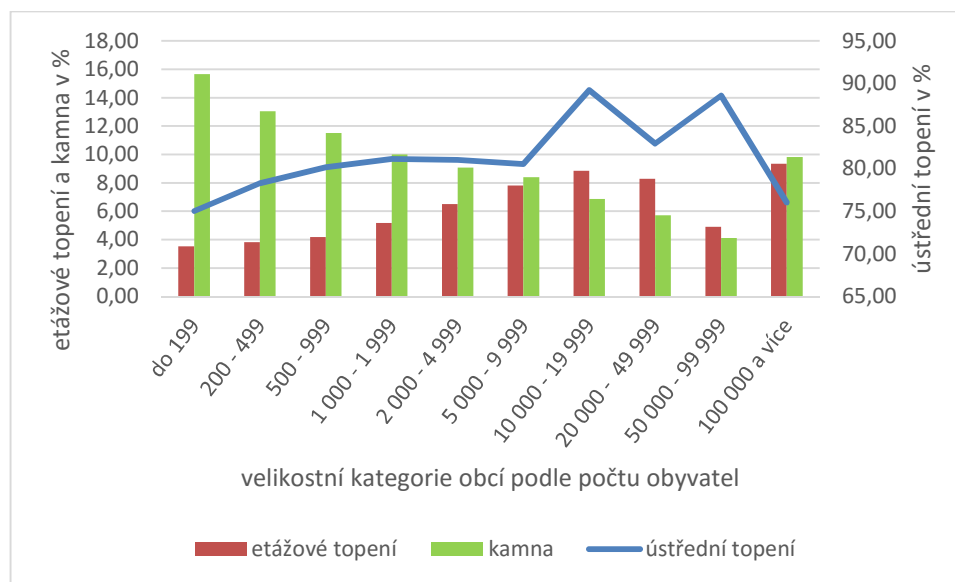


Graf 13: Vývoj obydlených bytů podle způsobu vytápění mezi SLDB 1991 a SLDB 2011

Zdroj: [14]

Mezi roky 1991 a 2011 došlo k propadu etážového vytápění z necelých 19 % na 7 %, jak je znázorněno na grafu 13. Tato změna je částečně způsobena metodickou změnou při SLDB 2001. Podle této změny měly mít byty s etážovým topením zdroj tepla umístěný pouze v bytě. V roce 1991 byla u bytů s etážovým topením tak s kamny dominantním zdrojem energie používaného k vytápění pevná paliva. Díky intenzivní plynofikaci obcí v 90. letech 20. století došlo k velkému propadu a zlepšení kvality ve vytápění bytového fondu.

V hodnocení podle způsobu vytápění v závislosti na populační velikosti obce dochází k patrným rozdílům. Ačkoliv v roce 2011 bylo ve všech velikostních skupinách obcí ústřední topení nejpoužívanějším zdrojem vytápění. Nejnižší hodnotu mělo ústřední topení v nejmenších obcích do 199 obyvatel. Jeho nejvyšší hodnota byla u měst 50 až 100 tisíc obyvatel. S klesajícím počtem obyvatel klesal podíl bytů topících kamny, který klesl až na hodnotu 4,11 % a u největších měst nad 100 tisíc obyvatel stoupl na desetinu. [14]

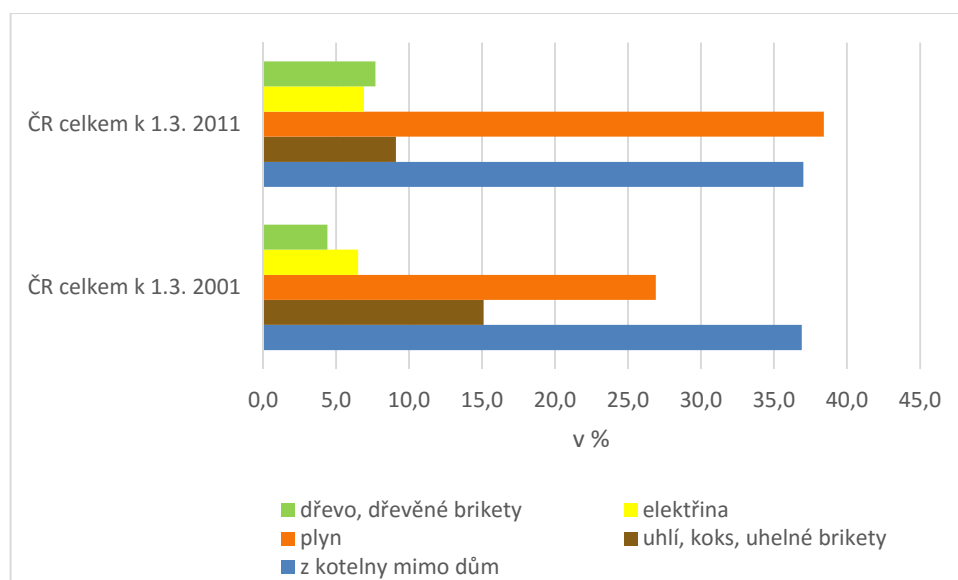


Graf 14: Obydlené byty podle způsobu vytápění a používané energie k vytápění podle velikostních skupin obcí podle SLDB 2011

Zdroj: [13]

Podíl etážového vytápění postupně rostl s počtem obyvatel v jednotlivých velikostních kategoriích obcí. Nejnižší hodnota byla dosažena u nejmenších obcí do 199 obyvatel, zde převládá nejvyšší podíl bytů vytápěných kamny, jak je zobrazeno na grafu 14. Nejvyššího podílu etážového vytápění nabývalo v obcích mezi 10 a 20 tisíc obyvateli.

Způsob vytápění také ovlivňuje období výstavby nebo rekonstrukce domu. Pro období před rokem 1945 platí, že s rostoucím stářím domu se kvalita vytápění zhoršuje. U těchto bytů je nízká vybavenost ústředním topením a stoupá podíl bytů vytápěných kamny či etážovým topením. Nejlepších hodnot dosahovaly byty postavené nebo zrekonstruované v období 1971 – 2000. Zde většina, téměř 93 % bytů, využívalo pro vytápění ústřední topení. U výstavby z posledního desetiletí se podíl ústředního topení mírně snížil na 88 %, ale narostl podíl etážového topení a kamen. Tuto změnu „*lze vysvětlit silícími tendencemi k decentralizaci vytápění spojenými s pořizováním vlastních tepelných zdrojů a jejich širší nabídkou*“. [14, str. 35]



Graf 15: Vývoj obydlených bytů podle používané energie k vytápění bytu mezi SLDB 2001 a SLDB 2011

Zdroj: [14]

Pohled na data o zdrojích energie používaných k vytápění v obydlených bytech za celou Českou republiku za roky 2001 a 2011 ukazuje, že podíl bytů vytápěných plynem se poprvé v roce 2011 zvýšil oproti podílu bytů s energií z kotelny mimo dům, jak je znázorněno na grafu 15. Ke zlepšení kvality vytápění došlo snížením podílu téměř na polovinu energie z uhlí, koksu a uhelných briket. Vytápění dřevem a dřevěnými briketami se ve srovnání s rokem 2001 zvýšilo o téměř 70 %, elektřina stagnovala. [14]

4.5 Regionální analýza disparit v oblasti bydlení

V následující části práce je provedena mezikrajská analýza, jejímž cílem je verifikace stanovených hypotéz.

Hypotéza A: Mezi lety 2001 a 2011 došlo ve všech krajích ČR ke zlepšení vybraných parametrů bytů jak velikostních, tak technické vybavenosti.

Mezikrajské srovnání dat bude rozděleno do dvou kategorií. Nejprve budou analyzovány velikostní parametry a následně bude provedena analýza parametrů technické vybavenosti.

U velikostních parametrů bude určen index růstu mezi roky 2011 a 2001. U technických parametrů bude vypočten rozdíl hodnot mezi roky 2011 a 2001.

Tabulka 10: Velikostní vybavenost krajů v letech 2001 a 2011

kraje České republiky	průměrná celková plocha bytu v m ²			obytná plocha bytu v m ² na osobu		
	2001	2011	2011/2001	2001	2011	2011/2001
Hlavní město Praha	43,0	57,8	1,344	18,43	31,6	1,715
Středočeský	54,1	72,1	1,333	20,08	34,3	1,708
Jihočeský	51,3	67,6	1,318	19,09	33,7	1,765
Plzeňský	50,3	66,0	1,312	19,29	33,5	1,737
Karlovarský	45,6	62,4	1,368	17,65	32,6	1,847
Ústecký	46,5	63,1	1,357	18,6	32,9	1,769
Liberecký	49,5	65,3	1,319	18,91	32,7	1,729
Královéhradecký	51,2	66,1	1,291	19,18	32,8	1,710
Pardubický	51,9	66,5	1,281	18,83	32,3	1,715
Vysočina	53,2	68,9	1,295	18,55	32,5	1,752
Jihomoravský	51,8	66,7	1,288	18,73	32	1,708
Olomoucký	51,1	65,7	1,286	18,64	32,2	1,727
Zlínský	52,1	66,9	1,284	18,1	31,4	1,735
Moravskoslezský	47,4	62,3	1,314	17,18	31,4	1,828
Česká republika	49,5	65,3	1,319	18,72	32,5	1,736

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 10 jsou zobrazeny hodnoty velikostní vybavenosti bydlení v krajích ČR, tedy průměrná celková plocha bytu v m² a obytná plocha bytu v m² na osobu za roky 2001 a 2011. V tabulce je proveden podíl hodnot roku 2011 a 2001. Tento podíl vypovídá o velikosti růstu každého parametru v jednotlivých letech.

Nejvyššího zlepšení, 1,37 krát, mezi roky 2001 a 2011 zaznamenala průměrná celková plocha bytu v m² u Karlovarského kraje. Nejmenší zlepšení zaznamenal kraj Pardubický, jeho průměrná celková plocha bytu v m² se zlepšila pouze 1,28 krát. U velikostního parametru obytná plocha bytu v m² na osobu došlo k největšímu zlepšení opět u Karlovarského kraje a to 1,85 krát. Nejmenší zlepšení zaznamenal Středočeský kraj, ten se zlepšil oproti Karlovarskému kraji 1,71 krát.

Ve srovnání mezikrajském vybavenosti velikostní parametrů bytů došlo ve všech krajích České republiky ke zlepšení.

V následující tabulce 11 jsou zobrazeny vybrané parametry technické vybavenosti bytů v jednotlivých krajích v letech 2001 a 2011. Mezi vybrané parametry technické vybavenosti krajů patří koupelna v bytě, kanalizace nebo napojení bytu na kanalizaci a vodovod v bytě. Hodnoty jednotlivých parametrů jsou vyjádřeny v %, proto výpočet, zda došlo ke zlepšení, resp. zhoršení, je proveden pomocí rozdílu hodnot v letech 2011 a 2001.

Tabulka 11: Vybraná technická vybavenost krajů v letech 2001 a 2011

kraje České republiky	koupelna v bytě v %			kanalizace nebo napojení bytu na kanalizaci v %			vodovod v bytě v %		
	2001	2011	2011-2001	2001	2011	2011-2001	2001	2011	2011-2001
Hlavní město Praha	96,7	99,1	2,40	85,4	95,6	10,20	99,1	99,3	0,20
Středočeský	94,1	98,65	4,55	39,4	75,7	36,30	98,1	99,5	1,40
Jihočeský	95,9	98,95	3,05	61,7	81,05	19,35	98,4	99,6	1,20
Plzeňský	94,8	98,4	3,60	49,1	76,4	27,30	98	99,5	1,50
Karlovarský	95,7	98,3	2,60	62,6	82,15	19,55	99,1	99,65	0,55
Ústecký	95,3	98,3	3,00	59,2	78,9	19,70	98,7	99,65	0,95
Liberecký	92,6	97,7	5,10	43,4	67,4	24,00	98,6	99,6	1,00
Královéhradecký	93,7	98,4	4,70	51,7	72,95	21,25	98,3	99,6	1,30
Pardubický	95,1	98,65	3,55	45,8	72,7	26,90	98,6	99,65	1,05
Vysočina	95,7	98,95	3,25	57,5	77,7	20,20	98,6	99,75	1,15
Jihomoravský	95,6	98,75	3,15	57,5	84,6	27,10	98,3	99,6	1,30
Olomoucký	95,5	98,75	3,25	47,8	78,2	30,40	98,4	99,55	1,15
Zlínský	95,9	98,85	2,95	58,2	80,8	22,60	98,1	99,5	1,40
Moravskoslezský	97	98,95	1,95	41,2	67,5	26,30	99,2	99,75	0,55
Česká republika	95,5	98,3	2,80	52,4	62,7	10,30	98,5	99,5	1,00

Zdroj: vlastní zpracování

Vybavenost koupelny v bytě mezi roky 2001 a 2011 nejvíce stoupla v Libereckém kraji a to o 5,1 procentních bodů. Nejmenší zlepšení zaznamenal Moravskoslezský kraj, pouze o 1,95 procentního bodu. Kanalizace nebo napojení bytu na kanalizaci ve sledovaném desetiletí nejvíce vzrostlo ve Středočeském kraji a to o 36,3 procentního bodu. Tento sledovaný parametr nejméně vzrostl v Hlavním městě Praha o 10,2 procentních bodů. Posledním parametrem technické vybavenosti je napojení bytu na vodovod. Tento ukazatel nejvíce vzrostl v Plzeňském kraji a to o 1,5 procentního bodu. Nejmenší růst zaznamenalo Hlavní město Praha, napojení vodovodu zde ve sledovaném desetiletí vzrostlo pouze o 0,2 procentního bodu.

V mezikrajském srovnání vybrané technické vybavenosti došlo u všech krajů mezi roky 2001 a 2011 ke zlepšení.

Hypotéza A byla potvrzena, ve všech krajích ČR došlo mezi lety 2001 a 2011 ke zlepšení vybraných parametrů bytů jak velikostních, tak technické vybavenosti.

Tato hypotéza měla prokázat zlepšení vybraných parametrů, což bylo prokázáno. Tím také bylo potvrzeno, že oblast bydlení se neustále vyvíjí, lidé si své bydlení zdokonalují a rostou jejich nároky na velikostní a technické vybavení bytů.

Hypotéza B: V mezikrajském srovnání zůstala pozice krajů ČR v hodnocených parametrech bytů mezi roky 2001 a 2011 nezměněna.

Mezikrajské srovnání dat bude rozděleno do dvou kategorií. Nejprve budou analyzovány velikostní parametry a následně bude provedena analýza technické vybavenosti. Analýza bude provedena pomocí standardizovaných hodnot vypočtených podle vzorce (1).

Tabulka 12: Standardizované hodnoty pro velikostní vybavenost krajů v letech 2001 a 2011

Kraj	průměrná celková plocha bytu v m ²		rozdíl	obytná plocha bytu v m ² na osobu		rozdíl
	2001	2011	2011 - 2001	2001	2011	2011-2001
Hl. m. Praha	0,0000	0,0000	0,0000	0,4310	0,0690	-0,3621
Středočeský	1,0000	1,0000	0,0000	1,0000	1,0000	0,0000
Jihočeský	0,7477	0,6853	-0,0624	0,6586	0,7931	0,1345
Plzeňský	0,6577	0,5734	-0,0842	0,7276	0,7241	-0,0034
Karlovarský	0,2342	0,3217	0,0874	0,1621	0,4138	0,2517
Ústecký	0,3153	0,3706	0,0553	0,4897	0,5172	0,0276
Liberecký	0,5856	0,5245	-0,0611	0,5966	0,4483	-0,1483
Královéhradecký	0,7387	0,5804	-0,1583	0,6897	0,4828	-0,2069
Pardubický	0,8018	0,6084	-0,1934	0,5690	0,3103	-0,2586
Vysočina	0,9189	0,7762	-0,1427	0,4724	0,3793	-0,0931
Jihomoravský	0,7928	0,6224	-0,1704	0,5345	0,2069	-0,3276
Olomoucký	0,7297	0,5524	-0,1773	0,5034	0,2759	-0,2276
Zlínský	0,8198	0,6364	-0,1835	0,3172	0,0000	-0,3172
Moravskoslezský	0,3964	0,3147	-0,0817	0,0000	0,0000	0,0000

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 12 jsou zobrazeny standardizované hodnoty pro velikostní vybavenost krajů v letech 2001 a 2011. U těchto hodnot byl proveden rozdíl mezi roky 2011 a 2001. Tento rozdíl vypovídá o tom, zda se kraje ve sledovaných deseti letech zhoršily nebo zlepšily.

Parametr průměrná celková plocha bytu v m² se nejvíce relativně zlepšil v Karlovarském kraji a následně v kraji Ústeckém. Ostatní kraje se relativně zhoršovaly, nejvíce se zhoršil, na pomyslné ose intervalu 0 až 1, Pardubický kraj, druhým nejvíce zhoršeným krajem byl kraj Zlínský.

U parametru obytná plocha bytu v m² na osobu mezi roky 2001 a 2011 došlo u tří krajů k relativnímu zlepšení. Nejvyšší zlepšení, stejně jako u průměrné celkové plochy bytu v m² na osobu, zaznamenal Karlovarský kraj. Jako druhý se relativně nejvíce zlepšil Jihočeský kraj a posledním krajem, který zaznamenal zlepšení, byl Ústecký kraj. Největší zhoršení zaznamenalo Hlavní město Praha, před ním se nacházel kraj Jihomoravský.

V mezikrajském hodnocení velikostní vybavenosti krajů mezi roky 2001 a 2011 došlo relativně ke zlepšení, ačkoliv jednotlivé kraje se zhoršily. Kraje, které mají horší vybavenost, byly v tomto hodnocení nejlepší.

V následující tabulce 13 jsou zobrazeny standardizované hodnoty pro technickou vybavenost krajů v letech 2001 a 2011.

Tabulka 13: Standardizované hodnoty pro technickou vybavenost krajů v letech 2001 a 2011

Kraj	koupelna v bytě v %		rozdíl	kanalizace nebo napojení bytu na kanalizaci v %		rozdíl	vodovod v bytě v %		rozdíl
	2001	2011	2011-2001	2001	2011	2011-2001	2001	2011	2011-2001
Hl. m. Praha	0,9318	1,0000	0,0682	1,0000	1,0000	0,0000	0,9167	0,0000	-0,9167
Středočeský	0,3409	0,6786	0,3377	0,0000	0,2943	0,2943	0,0833	0,4444	0,3611
Jihočeský	0,7500	0,8929	0,1429	0,4848	0,4840	-0,0007	0,3333	0,6667	0,3333
Plzeňský	0,5000	0,5000	0,0000	0,2109	0,3191	0,1083	0,0000	0,4444	0,4444
Karlovarský	0,7045	0,4286	-0,2760	0,5043	0,5230	0,0187	0,9167	0,7778	-0,1389
Ústecký	0,6136	0,4286	-0,1851	0,4304	0,4078	-0,0226	0,5833	0,7778	0,1944
Liberecký	0,0000	0,0000	0,0000	0,0870	0,0000	-0,0870	0,5000	0,6667	0,1667
Královéhradecký	0,2500	0,5000	0,2500	0,2674	0,1968	-0,0706	0,2500	0,6667	0,4167
Pardubický	0,5682	0,6786	0,1104	0,1391	0,1879	0,0488	0,5000	0,7778	0,2778
Vysočina	0,7045	0,8929	0,1883	0,3935	0,3652	-0,0282	0,5000	1,0000	0,5000
Jihomoravský	0,6818	0,7500	0,0682	0,3935	0,6099	0,2165	0,2500	0,6667	0,4167
Olomoucký	0,6591	0,7500	0,0909	0,1826	0,3830	0,2004	0,3333	0,5556	0,2222
Zlínský	0,7500	0,8214	0,0714	0,4087	0,4752	0,0665	0,0833	0,4444	0,3611
Moravskoslezský	1,0000	0,8929	-0,1071	0,0391	0,0035	-0,0356	1,0000	1,0000	0,0000

Zdroj: vlastní zpracování

U vybavenosti koupelnou v bytě se nejvíce zlepšil mezi roky 2001 a 2011 Středočeský kraj. Následovaly kraje, které zaznamenaly zlepšení, Královéhradecký a Kraj Vysočina. U tohoto ukazatele se zhoršily tři kraje. Nejvíce Karlovarský, Ústecký a nejmenší zhoršení zaznamenal kraj Moravskoslezský.

U parametru napojení bytu na kanalizaci patřil mezi kraje, které zaznamenal největší zlepšení, Středočeský kraj. Následovaly jej kraje Jihomoravský a Olomoucký. Ve sledovaných deseti letech největší zhoršení zaznamenal kraj Liberecký a před ním kraj Královéhradecký.

V parametru zavedení vodovodu v bytě se nejvíce zlepšil Kraj Vysočina, následoval ho kraj Plzeňský a Královéhradecký. Zhoršení zaznamenaly pouze dva kraje, Hlavní město Praha a Karlovarský kraj.

Hypotéza B nebyla potvrzena, v mezikrajském srovnání se pozice krajů ČR v hodnocených parametrech mezi roky 2001 a 2011 změnila.

Tato hypotéza měla prokázat, že ve sledovaném období se jednotlivé kraje vyvíjejí nerovnoměrně a tak se jejich pozice měnila.

Hypotéza C: Čím vyšší počet obcí ve velikostních kategoriích nad 5 000 obyvatel kraj vykazuje, tím lepších průměrných hodnot parametrů technické vybavenosti bytů dosahuje.

V následující tabulce 14 jsou vypočtené hodnoty korelačního koeficientu, které zobrazují závislost mezi počtem obcí v kraji, které mají víc než 5 000 obyvatel, a jednotlivými parametry technické vybavenosti bytů. Při tomto výpočtu nebylo zahrnuto Hlavní město Praha, které tvoří jedno město, tj. má nejmenší počet obcí a může znamenat zkreslení situace v mezikrajském srovnání.

Tabulka 14: Korelační analýza – míra závislosti technické vybavenosti bytů na velikostních kategoriích obcí nad 5 000 obyvatel v kraji bez Hlavního města Prahy

	Spearmanův korelační koeficient
koupelna v bytě	0,2953
kanalizace nebo napojení na kanalizaci	-0,1017
vodovod v bytě	0,1016

Zdroj: vlastní zpracování

Pro vybavení koupelnou v bytě za rok 2011 je korelační koeficient na hladině významnosti 0,05 vypočten 0,2953. Kritická hodnota pro 13 krajů je 0,5549, což vypovídá o statistické nevýznamnosti mezi obcemi v kraji, které mají víc než 5 000 obyvatel a vybaveností koupelnou v bytě.

Hodnota koeficientu, zjištěná pro kanalizaci nebo napojení na kanalizaci za rok 2011 je -0,1017. Tato hodnota vypovídá o záporné korelaci, s ohledem na kritickou hodnotu je statisticky nevýznamná.

Korelační koeficient pro vybavení vodovodu v bytě za rok 2011 je 0,1016. Takto nízká hodnota vypovídá o statistické nevýznamnosti s ohledem na kritickou hodnotu při dané hladině významnosti mezi obcemi v kraji, které mají víc než 5 000 obyvatel, a vybaveností vodovodu v bytě.

V tabulce 15 jsou vypočteny hodnoty Spearmanova korelačního koeficientu, které zobrazují závislost mezi počtem obcí v kraji, které mají víc než 5 000 obyvatel, a jednotlivými parametry technické vybavenosti bytů. Pro ověření vstupní úvahy je již počítáno i s Hlavním městem

Prahou. Koeficienty jsou počítány na hladině významnosti 0,05 a kritická hodnota pro 14 krajů je 0,5341. Žádný z vypočtených koeficientů této hodnoty nedosahuje.

Tabulka 15: Korelační analýza – míra závislosti technické vybavenosti bytů na velikostních kategoriích obcí nad 5 000 obyvatel v kraji s Hlavním městem Prahou

	Spearmanův korelační koeficient
koupelna v bytě	0,0593
kanalizace nebo napojení na kanalizaci	-0,2747
vodovod v bytě	0,3066

Zdroj: vlastní zpracování

U parametru koupelna v bytě za rok 2011 se koeficient z hodnoty 0,2953 snížil na hodnotu 0,0593, znamená to tedy, že tato hodnota je mírně korelovaná.

Korelační koeficient u kanalizace nebo napojení na kanalizaci dosahoval hodnoty -0,2747. Tato hodnota se oproti výpočtu bez Hlavního města Prahy snížila na -0,1017. Tato změna znamená, že se jedná o změnu pořadí hodnot.

U vybavenosti vodovodem v bytě se hodnota korelačního koeficientu z 0,1016 zvýšila na 0,3066. Tato hodnota vypovídá o slabé pozitivní závislosti.

Hypotéza C nebyla potvrzena, počet obcí ve velikostních kategoriích nad 5 000 obyvatel v kraj. nekoreluje statisticky významně s parametry technické vybavenosti bytů.

Tato hypotéza měla dokázat, že technické parametry bytů jsou lepší ve větších obcích, které mají více než 5 000 obyvatel a že tato závislost platí mezi kraji České republiky. To nebylo potvrzeno.

ZÁVĚR

Bydlení je nedílnou součástí lidských životů. Lidé si svá obydlí neustále modernizují a přetvářejí ke svému kvalitnějšímu životu. Důležitost bydlení je zmiňována v Listině základních práv a svobod České republiky, v které je stanoveno, že „obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí“. [28]

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První část práce si klade za cíl popsat kvalitu života a životní úroveň. Zde jsou zmíněny přístupy k hodnocení kvality života, kde hlavními přístupy jsou subjektivní a objektivní hodnocení. V závěru první kapitoly je popsána životní úroveň a její indikátory a popsána struktura životní úrovně. Druhá část práce se zabývá regiony a jejich klasifikací. Je rozebráno jejich hlavní členění podle účelu na administrativní a účelové, podle stejnorodosti na homogenní a heterogenní a podle ekonomické výkonnosti na růstové (rozvíjející se), stagnující a problémové. Druhá kapitola je uzavřena členěním regionů na NUTS regionální politikou Evropské unie. Třetí kapitola je věnována bydlení, jeho charakteristice a vývoji. V této části práce jsou uvedeny základní funkce bydlení, jako jsou biosociální, socioekonomické a sociokulturní. Práce je dále věnována bydlení jako spotřebnímu statku a jsou zde uvedeny hlavní charakteristiky bydlení. Závěr třetí kapitoly pokračuje vývojem bydlení na území České republiky, na který navazuje bytová politika v České republice. Jsou zde popsány nástroje bytové politiky a její koncepce. Poslední část diplomové práce je věnována analýze regionálních rozdílů v oblasti bydlení. Nejprve je zmíněna finanční dostupnost bydlení a struktura bytového a domovního fondu. V této části práce jsou stanoveny indikátory se zaměřením na bydlení v podmínkách České republiky. Na těchto indikátorech je provedena regionální analýza.

Hlavním cílem práce bylo posouzení vývoje parametrů bydlení v České republice s využitím statistických dat a porovnat regionální disparity bydlení. K určení regionálních disparit byly určeny parametry velikostní a technické vybavenosti bytů. Mezi velikostní parametry byly zařazeny průměrná celková plocha bytu v m² a obytná plocha bytu v m² na osobu. Mezi parametry technické vybavenosti byly zařazeny koupelna v bytě, kanalizace nebo napojení bytu na kanalizace, vodovod v bytě a způsob a dostupnost vytápění. Poslední zmiňovaný parametr nebyl zařazen do testování hypotéz, z důvodu neporovnatelnosti dat.

V úvodu práce byly stanoveny tři hypotézy. Nejprve byla verifikována hypotéza A, která předpokládá, že mezi lety 2001 a 2011 došlo ve všech krajích ČR ke zlepšení vybraných parametrů bytů jak velikostní, tak technické vybavenosti. Pro verifikaci hypotézy byly vypočteny indexy růstu mezi roky 2001 a 2011 za jednotlivé kraje.

Za sledované období došlo u průměrné celkové plochy bytu v m² a obytné plochy bytu v m² na osobu k nejvyššímu zlepšení u Karlovarského kraje. Parametr koupelna v bytě ve sledovaném období nejvíce stoupl v Libereckém kraji. Zatímco indikátor kanalizace nebo napojení bytu na kanalizaci se nejvíce zlepšil ve Středočeském kraji a parametr napojení bytu na vodovod nejvíce vzrostl v Plzeňském kraji. Na základě vyhodnocených dat byla tato hypotéza přijata.

Hypotéza B předpokládá, že se v mezikrajském srovnání hodnocených parametrů pozice krajů ČR nezměnila. Pro výpočet bylo použito standardizovaných hodnot a jejich rozdíl vypovídal o zhoršení nebo zlepšení pozice kraje. U parametru průměrná celková plocha bytu v m² a obytná plocha bytu v m² na osobu se nejvíce relativně zlepšil Karlovarský kraj. Středočeský kraj se nejvíce zlepšil u vybavenosti koupelnou v bytě. Parametr napojení bytu na kanalizaci nebo připojení na ní se nejvíce zlepšil ve Středočeském kraji. Při hodnocení posledního technického parametru, vodovod v bytě, se nejvíce zlepšil Kraj Vysočina. Na základě vyhodnocených dat hypotéza nebyla přijata, pozice krajů ČR se změnila.

Hypotéza C předpokládá, že čím vyšší počet obcí nad 5 000 obyvatel v kraji, tím lepších průměrných hodnot parametrů technické vybavenosti bytů bude kraj dosahovat. Tato hypotéza byla založena na předpokladu, že větší obce nad 5 000 obyvatel v kraji, budou mít lepší technickou vybavenost bytů. Vypočtený S. k. koeficient vystihuje vztah mezi počtem obcí v kraji, které mají více než 5 000 obyvatel, a jednotlivými parametry technické vybavenosti bytů. Závislost byla testována na hladině významnosti $p = 0,05$. Byly provedeny dvě dílčí analýzy. První nezahrnovala Hlavní město Praha, z důvodu jejího zkreslení situace v mezikrajském srovnání a druhá dílčí analýza zahrnovala Hlavní město Praha. Dle vypočtených dat v obou případech ani jeden z testovaných parametrů nevykázal statisticky významnou korelaci s počtem obcí nad 5 000 obyvatel v kraji. Jelikož nebyla prokázána závislost mezi vyšším počtem obcí ve velikostních kategoriích nad 5 000 obyvatel v kraji a technickou vybaveností bytů, hypotéza C nebyla přijata.

Regionální disparity v oblasti bydlení nejsou žádoucím jevem. Mělo by se pracovat na jejich snižování, které by si mohlo dát za cíl např. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Analýza, která byla zpracována v této práci, může posloužit pro základní přehled o regionálních disparitách.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BAKOVÁ, Ludmila. Bydlení. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 124 s. ISBN 80-210-1586-1.
- [2] Bytová výstavba v územích České republiky - v letech 1997 až 2011. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/bytova-vystavba-v-uzemich-ceske-republiky-v-letech-1997-az-2011-wnhcm3nu4p>
- [3] ČADIL, Jan. Regionální ekonomie: teorie a aplikace. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xi, 152 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.
- [4] České stavby.cz: Ústřední nebo etážové vytápění? [online]. Jana Černá, 2013 [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskestavby.cz/clanky/ustredni-nebo-etazove-vytapeni-21760.html>
- [5] Český statistický úřad: Číselník obcí [online]. 2014 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ciselnik_obci_-cisob-
- [6] Český statistický úřad: Domovní a bytový fond podle výsledku sčítání lidu - 2011 [online]. 2014 [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domovni-a-bytovy-fond-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-nrabysni6f>
- [7] Český statistický úřad: Metodika SLDB 2011 [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodika-sldb-2011>
- [8] Český statistický úřad: Obydlené byty podle období výstavby nebo rekonstrukce a podle druhu domu a typu bytu [online]. 2011 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&str=&evo=&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&nahled=N&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&verze=-1&katalog=30733&zo=N&pvoch=&pvo=OTCR121&vyhltext=&udIdent=&z=T
- [9] Český statistický úřad: Regionální statistiky [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/regiony_mesta_obce_souhrn
- [10] Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567435/2041351307.pdf/c49d4399-eef0-4373-ba93-b668d26ed48b?version=1.0>

- [11] Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551777/17021614a04.pdf/85e2cb3b-f66f-456e-9b87-d7d0d56a0f2f?version=1.0>
- [12] Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551777/17021614a05.pdf/50c591b1-ac4e-45d5-9c32-14ba7372cf34?version=1.0>
- [13] Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&pvo=ZVCR026&vyhltext=&udIdent=&verze=-1&zo=N&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&pvokc=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=30740&pvoch=&z=T
- [14] Domovní a bytový fond podle výsledků sčítání lidu. Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551777/17021614.pdf/6bf03ae5-3196-464e-9200-611c97ba8484?version=1.0>
- [15] DUFFKOVÁ J., URBAN L., DUBSKÝ J., Sociologie životního stylu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-123-6.
- [16] Evropské strukturální a investiční fondy: Regiony regionální politiky [online]. [cit. 2015-11-04]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>
- [17] HEŘMANOVÁ, E. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu [online]. Vysoká škola ekonomická v Praze a Metropolitní universita o.p.s., Praha, 2012 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/09101219Hermanova%20-%20OK%20upravena%20studia.pdf>
- [18] HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.

- [19] Historie sčítání lidu [online]. Český statistický úřad [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20540505/32011840814.pdf/bec31508-8d2d-470a-9b0d-243f304c8d3d?version=1.0>
- [20] Investopedia: Quality Of Life [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.investopedia.com/terms/q/quality-of-life.asp?header_alt=a
- [21] Investopedia: Standard Of Living [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.investopedia.com/terms/s/standard-of-living.asp?header_alt=Investopedia:
- [22] JÁČ, Ivan. Jedinečnost obce v regionu. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 203 s. ISBN 978-80-7431-038-6.
- [23] Klasifikace individuální spotřeby (CZ-COICOP). Český statistický úřad [online]. 2014 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_individualni_spotreby_-cz_coicop-
- [24] Koncepce bydlení ČR do roku 2020 [online]. 2011 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/66bfa9e5-dcca-402e-a8ae-1d3fbfe415ef/Koncepce-bydleni-CR-do-roku-2020.pdf?ext=.pdf>
- [25] Koncepce bytové politiky [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2001 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/ec9eea85-80fb-4417-b581-183e3b9d0f41/Aktualizovana-koncepce>
- [26] Koncepce bytové politiky: Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. 2005 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/8653bd48-51d6-4172-b236-da73da398d90/Koncepce-bytove-politiky.pdf?ext=.pdf>
- [27] LACINA, K. Regionální rozvoj a veřejná správa. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. ISBN 978-80-86754-74-1.
- [28] Listina základních práv a svobod: Poslanecká sněmovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- [29] LUX, Martin. Mikroekonomie bydlení. Socioekonomie bydlení [online]. 2002 [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: http://seb.soc.cas.cz/images/publikace_download/mikroekonomie.pdf
- [30] Managemene mania: Kvalita (jakost) [online]. 28.05.2013 [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/kvalita-jakost>

- [31] Metodická podpora regionálního rozvoje: Regiony a regionalizace [online]. [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regiony_red.html
- [32] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Bytová politika [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika>
- [33] Nájem, nebo vlastní bydlení? Finance.cz [online]. [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/bydleni/najemni-bydleni/najem-vs-vlastni-bydleni/>
- [34] POLÁKOVÁ, Olga. Bydlení a bytová politika. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2006, 294 s. ISBN 80-86929-03-5.
- [35] Předchůdci moderních sčítáních. Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/predchudci_modernich_scitani
- [36] Příjmy, vydání a spotřeba domácností podle statistiky rodinných účtů, I.díl - sociální skupiny, příjmová pásma - 2004. Český statistický úřad [online]. 2005 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-vydani-a-spotreba-domacnosti-podle-statistiky-rodinnych-uctu-idil-socialni-skupiny-prijmova-pasma-2004-sq6db16qfs>
- [37] Příjmy, vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů, I.díl - sociální skupiny, příjmová pásma - 2005. Český statistický úřad [online]. 2006 [cit. 2015-12-03]. <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-idil-socialni-skupiny-prijmova-pasma-2005-7qxlclpzcq>
- [38] Retrospektivní údaje statistiky rodinných účtů za období - 1989 - 2003. Český statistický úřad [online]. 2005 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/retrospektivni-udaje-statistiky-rodinnych-uctu-za-obdobi-1989-2003-n-r6nbs0a4kp>
- [39] RIS Regionální informační servis: Mikroregiony [online]. [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/mikroregiony>
- [40] Sčítání lidu, domů a bytů - Pramenné dílo - 2011. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/24000-13-n_2013-02
- [41] Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Pramenné dílo 2001: Územní přehledy. Český statistický úřad [online]. 2005, 2014 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4132-05--36800>
- [42] Subio: Potřebuji septik nebo žumpu? [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.subio.cz/t/t-navody-a-clanky/septik-zumpa/>

- [43] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Koncepce bytové politiky pro středně velká a malá města. Hradec Králové: [Civitas per populi], 2006, 200 s. ISBN 80-903813-0-8
- [44] TOKÁROVÁ, A., KREDÁTUS, J., FRK V. Kvalita života a rovnost příležitostí - z aspektu vzdělávání dospělých a sociální práce: zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou : 24. a 25. novembra 2004 v Prešove [online]. Vyd. 1. Prešov: Prešovská univerzita, 2005, 897 s. [cit. 2015-11-19]. Acta Facultatis philosophicae Universitatis Prešovensis. ISBN 80-806-8425-1. Dostupné z: http://www.jozefmiko.sk/03_aktivity_disponujuce_k_slobode/04_vedecke_konferencie/medzinar_konfer_atp/zbornik_z_vedeckej_konferencie.pdf#page=59
- [45] TUČEK, Milan. Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 428 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-22-9.
- [46] United Nations Statistics Division: Social indicators [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/socind/default.htm>
- [47] Veřejná databáze: Sčítání lidu, domů a bytů. Český statistický úřad [online]. [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=30261
- [48] Vítejte na Zemi.: Životní úroveň, životní styl a lidské potřeby [online]. 2013 [cit. 2015-10-21]. Dostupné z: http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=zivotni_uroven_zivotni_styl_a_lidske_potreby&site=spotreba
- [49] Vybrané údaje o bydlení 2013: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky [online]. Ústav územního rozvoje. Praha, 2014 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/0f40fca0-0fb5-4fb3-b7ec-9fe33f7bc67f/Vybrane-udaje-bydleni-2013.pdf>
- [50] Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů - domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, regiony soudržnosti - 2014. Český statistický úřad [online]. 2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vydani-a-spotreba-domacnosti-statistiky-rodinnych-uctu-za-rok-2014-domacnosti-podle-postaveni-osoby-v-cele-podle-velikosti-obce-prijmova-pasma-regiony-soudrznosti>

- [51] WOKOUN, R., MATES P., KADEŘÁBKOVÁ, J. Základy regionálních věd a veřejné správy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 474 s. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-304-9.
- [52] Zákon 248/2000 Sb.: o podpoře regionálního rozvoje [online]. [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248>
- [53] Životní úroveň. CoJeCo: Vaše encyklopedie [online]. 2000 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z:
http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=109875&s_lang=2&title=%9Eivotn%ED%20%FA

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Historie sčítání lidu

Příloha A Historie sčítání lidu

Následující text je čerpán z dokumentu Historie sčítání lidu. [19]

Počet obyvatel je v dnešní době nedílnou charakteristikou každého státu, města ale i malé vesnice. Je to důležitý ukazatel toho, jak se daná oblast rozvíjí.

Již ve středověku probíhali na našem území soupisy obyvatel některých skupin obyvatel. Tyto soupisy byly prováděny především k účelům vojenským a daňovým a tak z počátku zahrnovaly pouze část populace. *„Za vůbec nejstarší dochovaný soupis na českém území je považován soupis majetku litoměřického kostela z roku 1058, který je součástí zakládací listiny knížete Svytlahy II.“* Rok 1753 lze uvést jako významný mezník v oblasti sčítání lidu, tento rok *„byl vydán patent císařovny Marie Terezie o každoročním sčítání lidu“*, sčítání bylo provedeno v roce 1754. *„Od 80. let 18. století byly na jednotlivých panstvích, později v obcích a městech, založeny tzv. populační knihy.“* V nich byla zachycena každá rodina se všemi členy domácnosti a do těchto knih byly zanášeny všechny změny na základě ohlašovací povinnosti hlavy rodiny. [35]

Významné sčítání lidu proběhlo v roce 1857 a je označováno jako přechod mezi soupisy obyvatel a moderním sčítáním lidu. Toto sčítání se poprvé konalo k jednomu dni a to k 31. říjnu 1857. Sčítání lidu se od poloviny 19. století staly základním pramenem statistických dat, nejen o základních údajích o počtu a struktuře obyvatel ale i o cele ekonomice země.

Na základě zákona přijatého v roce 1869 bylo na začátku roku 1870 provedeno sčítání lidu, které mělo zachytit stav k 31. prosinci 1869. Tento zákon určoval, že statistická šetření pro zachycení stavu obyvatelstva budou prováděna v desetiletých obdobích, a to tak k poslednímu prosinci roku končícího nulou. *„Toto šetření vytvořilo podmínky pro porovnávání základních demografických údajů od tohoto roku až po současnost“*. [19, str. 38]

Dříve než došlo k rozpadu Rakousko-Uherska, proběhla na území v letech 1880, 1890 a 1910 sčítání lidu. Hlavním účelem těchto sčítání bylo především zjistit počet přítomného obyvatelstva a podchycení aktuálních strukturálních změn. Ve sčítání v roce 1880 byla poprvé položena otázka na obcovací řeč. Díky této otázce se mohla být nepřímo zjištěna národnostní struktura regionů.

V roce 1921 proběhlo první Československé sčítání lidu a bytu. Za velmi důležité se považovalo zjištění národnosti obyvatelstva. V tomto sčítání se národnost neurčovala podle obcovací řeči, ale byla stanovena definice národnosti, která zní: *„národností jest rozuměti kmenovou příslušnost, jejímž vnějším znakem jest zpravidla mateřský jazyk“*. [19, str. 40]

Druhé Československé sčítání proběhlo 1. prosince 1930. Do sčítání byly zařazeny nové znaky, které se týkaly minulého bydliště osob, pokud nebyly sečteny v obci svého narození. Zjišťování údajů o plodnosti žen lze považovat za nejvýznamnější prvek tohoto sčítání. Byla zjišťována plodnost manželská, v současném nebo předchozím manželství.

„K prvnímu sčítání lidu po roce 1945 došlo k 1. březnu 1950. Jelikož se současně uskutečnilo i sčítání bytů a domů a také soupis zemědělských, průmyslových a živnostenských závodů, používalo se pro celou akci názvu Národní sčítání 1950“. [19, str. 41] Toto sčítání bylo na několik let posledním, ve kterém se zjišťovalo náboženské vyznání. Toto sčítání mělo jeden velký cíl, a to zjistit změny ve společnosti, které nastaly po 2. světové válce.

Další sčítání bylo v roce 1961, které se poprvé jmenovalo „sčítání lidu, domů a bytů“ (SLDB). V tomto cenzu byly poprvé zjišťovány údaje o dojížděcí do zaměstnání do větších měst i mezi okresy.

SLDB v roce 1970 zahrnuje mnoho nových znaků, kterými byly rodné číslo, mateřský jazyk, státní příslušnost, dojížděčka do zaměstnání, škol, vzdálenost a použitý dopravní prostředek. Výsledky sčítání byly poprvé zpracovány za tzv. základní sídelní jednotku.

SLDB v roce 1980 bylo obsahově velmi podobné tomu předchozímu sčítání. Zpracování výsledků sčítání bylo provedeno na sálovém počítači. Toto zpracování díky tomu trvalo krátkou dobu, zhruba rok a půl.

Poslední československé sčítání proběhlo 3. března 1991. Rozdíl oproti poslednímu sčítání byl *„ve způsobu zjišťování a zpracování ekonomické aktivity a společenské skupiny“.* (Historie sčítání lidu, str. 44) Do tiskopisů byla po více než 40 letech zahrnuta otázka na náboženské vyznání. Došlo k výrazné změně v klasifikaci národnosti.

Sčítání lidu, domů a bytů proběhlo na území České republiky v roce 2001. Zpracování výsledků ovlivnily povodně v roce 2002, které naštěstí nezničily datové soubory. V provizorních podmínkách zpracovávání mohlo pokračovat.

Poslední Sčítání lidu, domů a bytů proběhlo v roce 2011, kdy rozhodným dnem byla půlnoc z 25. na 26. března. Při tomto sčítání poprvé byla použita kombinovaná metoda s využitím registrů. *„Poprvé v historii sčítání se zjišťovalo tzv. faktické bydliště, tedy místo, kde lidé skutečně žijí“.* Ve formulářích byla reakce na vývoj společnosti, kdy zde položen dotaz na registrované partnerství. *„Při tomto sčítání se již nezjišťovala vybavenost domácnosti. Ve sčítacích formulářích se neobjevily žádné otázky na vlastnictví osobního automobilu, rekreačního objektu, telefonu ani dalších věcí. Z hlediska vybavenosti byla pro statistiku*

důležitá pouze otázka, zda má domácnost možnost využívat osobní počítač a připojení k internetu“. [19, str. 47]